

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Diplomová práce

Místo činu a jeho trestněprávní význam

Zpracoval: Jakub Chudomský

Konzultant diplomové práce: doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.

Plzeň 2019

**Patitul*

**Patitul*

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Místo činu a jeho trestněprávní význam“ vypracoval samostatně, s použitím uvedené literatury a pramenů.“

V Hradci Králové, dne 5. březen 2019

Jakub Chudomský:

Poděkování:

Děkuji panu **doc. JUDr. Janu Chmelíkovi, Ph.D.** za odborné vedení a konzultace diplomové práce a panu **JUDr. Pavlovi Hochmannovi** za poskytnutí cenných rad z praxe

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Teorie a charakteristika místa činu.....	9
2.1 Základní východiska pro definování místa činu.....	9
2.2 Trestně právní a kriminalistické vymezení místa činu	11
2.2.1 Trestněprávní vymezení.....	12
2.2.2 Kriminalistické vymezení	12
2.3 Charakterizace místa činu.....	13
2.4 Rozdíl mezi místem činu a místem trestného činu	16
2.5 Kriminalisticky významná místa	17
2.6 Místo zásahu	17
2.6.1 Obecně-bezpečnostní událost.....	18
2.6.2 Kriminalisticko-bezpečnostní relevantní událost.....	19
2.6.3 Krizová událost	19
2.6.4 Operativně-bezpečnostní událost	20
3. Ohledání místa činu jako důkaz v trestním řízení.	22
3.1 Druhy ohledání	23
3.1.1 Podle charakteru ohledávaných objektů	24
3.1.2 Podle posloupnosti	27
3.2 Zásady ohledání.....	28
3.2.1 Řízení ohledání jediným vedoucím	29
3.2.2 Neodkladnost ohledání.....	29
3.2.3 Neopakovatelnost ohledání.....	29
3.2.4 Nezastupitelnost ohledání.....	30
3.3 Subjekty ohledání	30
3.4 První zásah na místě činu	31
3.5 Příprava ohledání místa činu	32
3.6 Podstata a význam ohledání místa činu	35
3.7 Ohledání jako základní metoda práce na místě činu	37
3.8 Účel ohledání místa činu	38
3.9 Negativní okolnosti.....	39
3.10 Hodnocení místa činu	41
4. Nové způsoby dokumentace místa činu a jeho ohledání.....	44
4.1 Základní zásady kriminalistické dokumentace	46

4.2 Druhy kriminalistické dokumentace.....	47
4.2.1 Protokol.....	47
4.3 Obrazová dokumentace	49
4.3.1 Fotodokumentace	49
4.3.2 Videodokumentace	51
4.3.3 Topografická dokumentace.....	52
4.3.4 Grafická dokumentace	55
4.3.5 Obrazové výstupy ze specializovaného softwaru	55
5. Význam místa činu jako důkazu v trestním řízení	57
5.1 Stanovení místní příslušnosti soudu	57
5.2 Místo činu a stopy.....	58
5.2.1 Paměťové stopy.....	59
5.2.2 Materiální stopa	59
5.2.3 Význam kriminalistických stop	60
5.3 Místo činu a dokazování.....	60
6. Závěr.....	62
Resumé	64
Seznam použitých zdrojů	66

1. Úvod

V této diplomové práci se budu zabývat otázkou místa činu a jeho význam pro trestní řízení. Téma jsem si vybral z toho důvodu, že mě zajímalo, co všechno si můžeme představit pod pojmem „*místo činu*“ a s čím vším souvisí, ale také z důvodu, že mě již dlouho zajímalo trestní právo a kriminalistika.

Na první pohled se může zdát, že na pojmu „*místo činu*“ není nic složitého, ale problém už nastává při samotné definici místa činu, jednotlivý odborníci většinou definují místo činu rozdílně. Místo činu má také více významů a to: kriminalistický význam a trestněprávní význam. Místo činu slouží například jako bohatý zdroj informací a stop, které mají význam po celou dobu trestního řízení. S místem činu tedy souvisí institut ohledání místa činu, kterému budu věnovat velkou pozornost, protože si myslím, že ohledání místa činu je jedním z nejdůležitějších procesních úkonů v rámci trestního řízení. Usvědčení a následné odsouzení pachatele za trestní čin lze většinou provést pouze na základě správného a kvalitního provedení ohledání místa činu.

Průběh a výsledky provedeného ohledání je ovšem potřeba nějakým způsobem zachytit, zde nastupuje kriminalistická dokumentace. Kriminalistická dokumentace se určitým způsobem vyvíjela v průběhu času a s příchodem nových technologií, a proto se zaměřím na nejnovější metody používané při dokumentaci.

Při psaní práce jsem čerpal z různé odborné literatury, navštívil jsem krajské státní zastupitelství a mohl jsem využít osobních zkušeností jako „nezúčastněná“ osoba, kdy jsem se účastnil ohledání výpočetní techniky v kriminalistickém ústavu a domovní prohlídky podle ustanovení hlavy IV oddílu 5 trestního řádu.¹

Cílem této diplomové práce je vysvětlení pojmu „*místo činu*“ a souvisejících institutů. Co to vlastně místo činu je, co z něj můžeme získat a k čemu slouží. Jak by se mělo provádět samotné ohledání místa činu a jaký je jeho význam. K čemu slouží kriminalistická dokumentace a jaké používá metody a v neposlední řadě také význam místa činu pro trestní řízení.

¹ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

2. Teorie a charakteristika místa činu

Nejdříve je nutné definovat, co to vůbec je místo činu a jaký má význam. Teorií na to, co je to vůbec místo činu, je hned několik. Někteří autoři dávají místo činu do souvislosti s trestním právem hmotným (např. Solnař definuje místo činu jako místo, kde byl trestný čin spáchán, a také místo kde mělo dojít k dokonání trestného činu), jiní ho vztahují trestnímu právu procesnímu. Vzhledem k mnohosti teorií na definování místa činu, se budu držet definice, kterou nám dává doc. JUDr. Chmelík ve své publikaci *Místo činu a znalecké dokazování*. Můžeme říci, že pojem místa činu a jeho ohledání jsou jedny ze základních pojmů používaných v kriminalistické trestněprávní teorii a praxi. Definovat místo činu je důležité, protože, i když se jedná o pojem kriminalistický, má také význam v právní praxi, a to při vymezování spáchaného skutku, nebo pro určení místní příslušnosti. Můžeme tedy rozdělit místo činu z hlediska trestněprávního a kriminalistického. Místo činu patří mezi nejdůležitější zdroje informací o události, kterou se snažíme objasnit. Pachatel se na místě činu pohybuje a jedná, to se pak odráží v materiálním prostředí jako změny, které pachatel zanechal. Tyto změny jsou pak odrazem jeho specifických vlastností a identifikačních vlastností předmětů, prostředků použitých ke spáchání trestného činu. Podle hodnoty a množství změn je pak určován význam místa činu pro objasnění události. Změny mohou být v materiálním prostředí, ve vědomí obětí trestného činu, pachatele trestného činu a jiných osob, které příčinně, místně a časově souvisí s jednáním pachatele.²

2.1 Základní východiska pro definování místa činu

Předmětem procesu poznání je každý jev, který vznikl na základě nějakého impulsu, a to buďto lidskou činností nebo působením přírodních sil. Tento jev se pak projevuje v podobě různých skutečností a událostí, které se odráží v určitém čase, místě, materiálním prostředí a zanechávají svůj odraz v tomto materiálním prostředí. Může se jednat o následek toho jevu nebo také odraz skutečností, které přecházeli události nebo skutečnosti vznikající v průběhu události. Konkrétní jev potom modifikují a jsou jím sami modifikovány a měněny. Toto vzájemné působení materiálního prostředí na určitou událost se v nich odráží a je pak předmětem poznání. Například všem trestným činům předcházejí určité jevy, které je doplňují

² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 449

nebo probíhají až po dokonání trestného činu, trestný čin je páchán v určitém materiálním prostředí a takovéto jevy pak modifikují a mění odraz trestného činu v materiálním prostředí. Tento proces probíhá vzájemně a nadále je pak zdrojem informací, které využijeme k objasnění konkrétní události, a to v rámci kriminalisticky-praktické činnosti.³

Odraz trestného činu se provádí na základě teorie odrazu, podstatou teorie odrazu je vzájemná podmíněnost mezi jevy a jejich příčinná souvislost. Tento odraz tedy vytváří informace o vzájemném působení mezi určitými prvky události, informace o vzniku a následků těchto jevů a pomocí toho dochází k poznání celé události, toho jak událost vznikla, její průběh apod. Veškeré informace jsou potom soustředěny na určitém místě v určitý čas. Pješčak popsal daný stav takto „*Trestný čin se zpočátku jeví obvykle jako určitá událost mající některé znaky trestného činu, která pro svůj škodlivý následek nebo jeho hrozbu vyžaduje, aby byla prověřena a objasněna, jako by šlo o trestný čin. Objasněním se pak v některých případech zjistí, že o trestný čin ve skutečnosti nešlo*“⁴

Prostředí, kde se pak odráží uvedené skutečnosti se vždy váží k určitému prostoru, prostředí, ve kterém došlo ke zkoumané události, toto místo pak označujeme jako místo činu. Pojem místo činu se nejvíce používá v kriminalistické a trestněprávní teorii a praxi. Místo činu bývá velice důležitým zdrojem informací o posuzované události a někdy může být i zdrojem jediným. Místo činu bývá často bodem, z kterého se dále vychází a jedná se taky o místo kde zpravidla nalezneme nejvíce stop. Pachatel svým jednáním a chováním zanechává v materiálním prostředí celou řadu stop. Můžeme tedy říci, že čím více stop a informací zajistíme na místě činu, tím máme větší šanci pro objasnění posuzované události.⁵

Množství a kvalita zanechaných informací a stop na místě činu závisí na jednání určité osoby, význam zde bude mít intenzita a způsob jednání, předmět útoku apod. Když učiníme nějaký nález na místě činu, ovlivňuje pak tento nález směr dalšího ohledání, většinou se totiž jedná o nenahraditelné informace, které mohou být dále rozšířeny, upřesněny nebo vyloučeny v rámci dalších úkonů objasňování věci. Ze získaných informací na místě činu můžeme usuzovat o objektivních souvislostech, ale i co vedlo pachatele k spáchání trestného činu, jeho motiv apod. Místo činu je tedy velmi důležitým zdrojem informací pro vytvoření kriminalistických verzí. Na místě činu také najdeme většinu věcných důkazů, které mají nemalý

³ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 101

⁴ PLEJŠČÁK, Ján a kolektiv. *Základy kriminalistiky*. 1976 str. 209

⁵ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 102

význam pro objasnění prověřované události. Ty vznikají na základě jednání pachatele a následným změnám v materiálním prostředí na místě události, které můžeme (pokud máme dostatek informací a stop) zrekonstruovat, a poté získat představu o konkrétním jednání subjektu a jiných skutečnostech, které vedly k prozkoumávané události. Místo činu je tedy významné jako základní zdroj informací pro kriminalistickou činnost, ale i pro trestní řízení. Místo činu v trestním řízení má nezastupitelný význam, a to z hlediska posouzení působnosti, ale hlavně při dokazování v trestním řízení, kdy důkazy a informace důležité pro dokazování získáváme právě z místa činu. Kvalita a kvantita informací a stop získaných na místě činu a způsob získání takových informací ovlivňuje řada faktorů. Jedná se hlavně o charakter události, zda jde o zjevnou nebo skrytou formu jejího vzniku, způsob spáchání činu atd.⁶

Kvalita a kvantita informací a stop získaných na místě činu a způsob získání takových informací ovlivňuje řada faktorů. Jedná se hlavně o charakter události, zda jde o zjevnou nebo latentní (skrytou) formu vzniku události, způsob spáchání činu atd.

2.2 Trestně právní a kriminalistické vymezení místa činu

I když se jedná o pojem kriminalistický, má také význam v trestněprávní teorii a praxi, a to při vymezování spáchaného skutku, nebo pro určení místní příslušnosti. Můžeme tedy rozdělit místo činu z hlediska trestněprávního a kriminalistického.

Místo činu můžeme rozdělit podle:⁷

1. Určitého vztahu k vědnímu oboru posuzování
 - a) Místo činu z hlediska kriminalistického
 - b) Místo činu z hlediska trestněprávního
2. Podle rozsahu místa posuzování
 - a) Místo činu v užším slova smyslu
 - b) Místo činu v širším slova smyslu
3. Podle předpokládané příčiny nebo následku
 - a) Místo událost trestného činu

⁶ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 102

⁷ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 111

- b) Místo kriminalisticky relevantní
- 4. Podle průběhu
 - a) Místo stacionární
 - b) Místo dynamického průběhu činnosti

2.2.1 Trestněprávní vymezení

Hlavní cíl je zde určení místní příslušnosti k řízení o trestném činu. Podle §18 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. zákon o trestním řízení soudním je místně příslušný soud, v jehož obvodu byl trestný čin spáchán. Odstavec 2 toho paragrafu nastupuje v případě, že nelze místo činu zjistit nebo byl-li čin spáchán v cizině, pak koná řízení soud, v jehož obvodu obviněný bydlí, pracuje nebo se zdržuje. Jestli se tato místa nedají zjistit, nebo jsou mimo území České republiky, koná řízení soud, v jehož obvodu čin vyšel najevo.⁸

Při stanovení místní příslušnosti soudu k řízení o trestném činu existuje několik výjimek a té při spáchání trestných činů mladistvými pachateli a při spáchání činů jinak trestných. Zde neplatí obecná místní příslušnost podle ustanovení §18 trestního řádu a příslušnost k řízení o takovýchto činech upravuje zákon č. 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže.

„Místem, kde byl trestný čin spáchán je tedy místo, kde byl čin vykonán. Především jde o místo, kde došlo k jednání pachatele naplňující objektivní stránku trestného činu, může jím být ovšem i místo, kde nastal nebo měl nastat následek trestného činu.“⁹

Trestněprávnímu významu místa činu a výjimek při stanovení místní příslušnosti se budu více zabývat v kapitole číslo 5.

2.2.2 Kriminalistické vymezení

„Místem činu z hlediska kriminalistiky rozumíme každé místo, kde pachatel realizoval zcela nebo z části jednání charakterizující kriminální událost a místa, která bezprostředně

⁸ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním, §18

⁹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str.13

souvisí s místem spáchání. Je jím takové místo, kde byl čin spáchán, ale i další místa, kde se nacházejí stopy související s prověřovanou událostí.“¹⁰

Toto pojetí místa činu je širší než pojetí z hlediska trestněprávního. Dále je možné místo činu vymezit na místo činu v užším a širším slova smyslu. U užšího vymezení je místem činu místo, kde byl čin spáchán, tam kde pachatel realizoval svoji vůli. Např. u loupeže to bude místo provedení loupeže. Takovéto místo je poté výchozí pro provádění kriminalistických úkonů. U širšího pojetí místa činu sem spadají všechna místa, která předcházela spáchání činu, souvisela se spácháním činu, nebo která následovala po spáchání činu. Toto rozdělení na užší a širší je důležité. Pachatel se připravuje na spáchání trestného činu, zkoumá okolí, sleduje oběť a pokud se zaměříme pouze na místo, kde byl čin dokonán, mohli by nám ujít důležité souvislosti a stopy a nemuselo by vůbec dojít k objasnění události. Může se totiž jednat i o místa, kde pachatel odhodil zbraň, předměty použité ke spáchání činu, nebo kde se skrýval. Taková místa jsou většinou rozdílná od místa, kde došlo k jeho dokonání, a je proto potřeba je zahrnout do místa činu v širším vymezení. Nelze ovšem zahrnout všechna místa do širšího vymezení místa činu.

*„K tomu, aby všechna další místa byla zahrnuta do místa činu v širším slova smyslu, je vyžadována určitá bezprostřednost jednání pachatele po spáchání činu a bezprostřednost jednání pachatele po spáchání činu a bezprostřední návaznost všech dalších míst k místu, kde pachatel vykonal své jednání.“*¹¹

2.3 Charakterizace místa činu

Definic a různých pojetí místa činu je hned několik a mohu pouze určit na čem se většina autorů shodne. Můžeme říci, že autoři se shodují na tom, že se jedná o nějaké místo v prostoru, na kterém došlo ke spáchání trestného činu, toto místo pak obsahuje stopy a další věcné důkazy, ze kterých je možné zkoumáním zajištěných stop objasnit postup jednání pachatele a v ideálním případě i přímo identifikovat pachatele. Jde tedy o takové místo, kde byl čin spáchán, tedy dokonán. V případě požadavku dokonání trestného činu se moc omezujeme, jde totiž o velmi úzké pojetí místa činu. Neuděláme chybu, pokud nějaký prostor, který má výše uvedené

¹⁰ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 14

¹¹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 14

vlastnosti zařadíme pod místo činu. Až výsledky ohledání společně s výsledky dalšího objasňování mohou prokázat, zda se jedná o místo, kde došlo k naplnění všech znaků skutkové podstaty konkrétního trestného činu, nebo kde došlo k naplnění pouze některých znaků, anebo zda šlo o místo, které sloužilo „pouze“ jako místo přípravy k trestnému činu. Všechna taková místa mohou být důležitým zdrojem informací a stop.¹²

Vymezení teritoria místa činu je důležité, a to z hlediska cíle získat co možná nejvíce stop zanechaných pachatelem. V takto ohraničeném prostoru místa činu, o kterém se můžeme důvodně domnívat, že zde byl spáchán trestný čin, nebo kde pachatel činil určité kroky ke spáchání trestného činu, je nutné zajišťovat a následně prokazovat existenci nebo neexistenci určitých skutečností, které jsou významné pro kriminalistické objasňování a také pro vedení trestního řízení.¹³

Obecně tedy může říci, že místo činu můžeme vymežit jako prostor:

- Kde se nacházejí stopy, které pachatel zanechal, nebo kde se nachází předmět útoku (např. vykradený trezor)
- Kde vyšla najevo trestná činnost
- Kde se nacházejí stopy průběhu a dokonání trestného činu
- Kde můžeme najít stopy vývojových stádií trestného činu, může se jednat o místa kde se pachatel připravoval k samotnému provedení trestného činu, nebo kde pachatel vykonal pouze pokus trestného činu a samotný čin nedokonal
- Kde docházelo k utajení trestné činnosti (např. místa, které pachatel použil jako skryš nástrojů, odcizených předmětů, ale může se také jednat o oběť trestného činu)
- Kde lze určit spáchání trestného činu na základě výpovědi svědka takovéto činnosti
- A také místa, kde byly oběti viděny naposledy

Při prvotním stanovení místa činu potřebujeme určit, zda se vůbec jedná o místo činnosti předpokládaného pachatele, tedy zda činnost, která bude předmětem objasňování, nebo její část, mohla nastat na takovém místě. Dále v tomto prostoru budeme zjišťovat a zajišťovat skutečnosti, které mohou prokázat nebo vyvrátit, zda se jedná o událost nebo jednání, kterým byly naplněny znaky trestného činu. Na základě získaných prvotních informací a dále

¹² RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 109

¹³ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 109

zjištěných informací (např. pomocí ohledání) se snažíme docílit identifikace účastníků objasňované události.

JUDr. Chmelík uvádí definici místa činu takto: „*Místo činu je vymezená část prostoru, kde došlo k události zakládající podezření ze spáchání trestného činu, k jehož objasnění je zapotřebí ohledáním zjistit a zajistit objektivní informace o činu, příčině jeho vzniku, následku a dalších vzájemných souvislostech, projevující se ve stopách a věcných důkazech, ze kterých lze vycházet při objasňování takového činu za účelem jeho objasnění*“¹⁴

Tato definice má určité základní znaky, které ji pomáhají charakterizovat. Jde především o tyto znaky:¹⁵

1. Jedná se o ohraničení prostor. Jakákoliv událost, která zakládá podezření ze spáchání trestného činu je nějakým způsobem ohraničena. Je zasazená svým rozsahem a charakterem do nějakého vymezeného prostoru, ve kterém k události došlo.
2. Jde o nahodilou nebo záměrnou událost. Při zkoumání událostí, které jsou předmětem kriminalistického zkoumání pak dochází k následnému trestněprávnímu hodnocení, musí tyto události zakládat podezření, že je spáchala nějaká osoba
3. Podezření ze spáchání trestného činu. Ať se jedná o jakoukoliv kriminalisticky relevantní událost, musíme vždy předpokládat, že došlo ke spáchání trestného činu. Zde má velký význam právě místo činu, a to z toho důvodu, že nám toto místo slouží jako výchozí a nezastupitelný bod zdroje informací, které potřebujeme zajistit, porovnat apod. s cílem objasnění činu a posouzení, zda jde o trestný čin či nikoliv.
4. Protiprávnost činu. V počátečních fázích ohledání místa činu, předpokládáme, že spáchaný čin je činem protiprávním nebo trestním činem, dokud neprokážeme opak. Opodstatněnost předpokládaného podezření vychází z informací získaných na místě činu. Pokud by bylo od samého počátku zcela jasné, že zde schází protiprávnost jednání, nemuseli bychom provádět kriminalistické a trestněprávní úkony. Vyloučit protiprávnost lze i v průběhu ohledání, ale to neznamená, že veškerou práci na místě činu přeručíme a nedokončíme.
5. Prověřovaný čin je odražen a uchován ve stopách a objektech nacházející se na místě činu.

¹⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 16

¹⁵ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 17

2.4 Rozdíl mezi místem činu a místem trestného činu

Když dojde ke spáchání nějakého trestného činu, tak se v jeho materiálním prostředí odrážejí stopy vzniklé jednáním pachatele a toto místo je pak ohraničeno určitým prostorem. Rozsah toho prostoru pak závisí na rozsahu trestného činu. Ta část prostoru, kde dochází k zajišťování stop spáchaného trestného činu, je označována jako místo činu. Je třeba ale uvést, že trestný čin mohl být spáchán na více místech, a to, jak na místě, kde byl zjištěn, tak i jiných místech (místo kde byla nalezena těla obětí apod.)¹⁶

Za místo trestného činu se pak považuje prostor, ve kterém se stala už nějaká významná kriminalistická událost. Došlo zde tedy k vlastnímu protiprávnímu jednání, které už zakládá hodnocení události jako trestný čin. Můžeme ještě uvést třetí alternativu, a to takové místo, které sice pokládáme jako místo činu, ale na tomto místě nedošlo ke spáchání trestného činu a nebyly zde zanechány žádné stopy či jiné důkazy související s trestným činem. Jde o takové místo, kde došlo k nějaké události, která vznikla v souvislosti s určitým jevem, který není závislý na vůli člověka, ale stejně jde zde prováděno ohledání, a proto má kriminalistický význam. Může se jednat o nahodilé katastrofy, například sesuv půdy, průmyslové havárie atd.¹⁷

Místo činu a místo trestného činu mají rozdílnou obsahovou stránku a každý pojem má vlastní orientaci. Místo činu je pojem kriminalistický, místo trestného činu se už odvozuje od hmotného práva, a je používáno v souvislosti s trestněprávním pojetím jako místo spáchání trestného činu. Místo činu, lze chápat i jako místo v prostoru, ve kterém sice došlo ke konkrétnímu činu, ale tento čin není však už od samotného počátku trestným činem. I když se na místě nestal žádný trestný čin, může být takové místo významné a nesmíme ho opomenout. Je proto provedeno ohledání, a to z důvodů, že takové místo obsahuje několik informací a poznatků, které nám mohou v budoucnosti pomoci při řešení podobných událostí, nebo které mohou v budoucnu se zajištěním dalších informací a stop na jiných místech naplňovat nějakou skutkovou podstatu trestného činu.¹⁸

Srovnávání pojmů „místo činu“ a „místo trestného činu“ je čistě teoretické, nemá moc praktické využití, a to z toho důvodu, že se oba termíny v podstatě překrývají. Rozdíl je v míře

¹⁶ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 451

¹⁷ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 451

¹⁸ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 451

podezření, zda byla konkrétním činem naplněna skutková podstata konkrétního trestního činu, proto má pojem „místo trestného činu“ užší vymezení než „místo činu“.

2.5 Kriminalisticky významná místa

Místo činu. Jde o tu část prostoru, kde osoba vykonala určitý proces, o kterém můžeme podle jeho formy usoudit a předpokládat, že se může jednat o trestný čin. Místo činu slouží jako nejdůležitější zdroj informací a stop, které nám slouží pro další vyšetřování.

Místo nálezu. Je místem, kde byl objeven relevantní objekt vyšetřované události. Rozdíl mezi místem činu a místem nálezu spočívá v tom, že osoba, která způsobila určitou událost na místě činu, se na místě zásahu sama nemusela vůbec nacházet. Jde tedy o místo, kam osoba, na které byl vykonán trestný čin, se dostala ještě předtím, než zemřela, místo nálezu věci, která byla odnesena vydatnými dešti, částí těla, které odnesla zvěř na různá místa apod. Pokud se pachatel na místě nálezu nacházel, jde o místo nálezu jen v případě, že pachatel na místě zásahu nevyvíjel takovou činnost, která příčině souvisí s vyšetřovanou událostí. Na místě nálezu většinou nenajdeme žádné jiné stopy a informace související s vyšetřovanou událostí, kromě nalezených objektů na místě a stop na těchto věcech.¹⁹

Místo zjištění. Jde o zvláštní případ místa činu, a to zejména při páčání trestné činnosti v dopravě. Jako příklad lze uvést situace kdy dojde k trestnému činu krádeže vloupáním do kamionu v nákladní přepravě. K samotné krádeži může dojít například v Hradci Králové, ale mezitím je kamion přepraven do Českých Budějovic, kde se teprve zjistí, že ke krádeži došlo. Obdobná situace může nastat v železniční i jiné dopravě. Je pak nutné zjistit, kde vlastně došlo k takovéto události. Vyřešení takovéto otázky by mělo patřit mezi první úkoly, které provádíme po zjištění předmětné události.²⁰

2.6 Místo zásahu

V souvislosti s kriminalisticky významnými místy (místo činu, místo nálezu a místo zjištění), je potřeba také uvažovat o místě zásahu. Jedná se o geografický, vnitřní či venkovní

¹⁹ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 452

²⁰ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 451

prostor, kde dochází k nasazení bezpečnostních složek nebo složek integrovaného záchranného systému a jejich následným činnostem. Místo zásahu můžeme rozdělit podle typu určité události, která nastala. Na povaze konkrétní události pak záleží i nasazení specifických záchranných, bezpečnostních a vyšetřujících složek. Jde o tyto druhy událost:²¹

1. Obecně-bezpečnostní událost
2. Kriminalisticko-bezpečnostní relevantní událost
3. Bezpečnostně operativní událost
4. Krizová událost

Každý druh uvedené událost má svá různá specifika, a to z pohledu vedení zásahu a zda je událost definitivně dokonána, nebo zda může ještě dojít k jejímu zhoršení. Různé události mívají různé příčiny vzniku (spouštěcí mechanismy). Následně prováděné zásahy mohou být bezprostřední po zjištění události, jako reakce na takovou událost neboli *ad hoc*, nebo mohou být dopředu naplánované a události mohou vznikat z různých příčin (lidská činnost, přírodní živly, nehody atd.). Záleží na konkrétní události, zda bude či nebude ohrožovat životy zasahujících složek nebo civilistů. Jednotlivé zásahy pak mají různé priority jejich provedení, mohou se odehrávat na relativně malém prostoru, až po rozsáhlé geografické prostory. Tomu pak také odpovídá taktika zásahu jednotlivých specializovaných složek, které budou provádět činnosti na místě zásahu. Jednotlivé metody vyhledávání, zajištění, dokumentace a analýzy kriminalisticky relevantních stop a důkazních materiálů pak odpovídají kriminalistické charakterizaci místa událost.²²

2.6.1 Obecně-bezpečnostní událost

Tento druh události vyžaduje hlavně činnosti bezpečnostních a pořádkových sil, dopravní policie a celní správy. Jde hlavně o zajištění veřejného pořádku, plynulost a bezpečnost silniční dopravy, dodržování právního řádu apod., a to formou regulativní, kontrolní a preventivní činnosti složek. Hlavním cílem je zabránit jakémukoliv zhoršení bezpečnostní situace, nebo zajistit volný průběh určitých akcí (např. fotbalového zápasu kde jsou přítomní nebezpeční fanoušci tzv. Ultras). Obecně-bezpečnostní události jsou většinou různé dopředu naplánované sportovní, kulturní a společenské akce, demonstrace a kontrolní činnosti, ty

²¹ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 452

²² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 451

mohou být plánované i neplánované. Průběh probíhající události je průběžně monitorován a v případě klidného průběhu není potřeba nijak zasahovat. K zásahu dojde až v případě, kdy dochází k projevům výtržnictví, narušení veřejného pořádku apod. Místo zásahu pak bývá ohraničeno zpravidla jediným prostorem, který se však může pohybovat, tak jak se pohybuje dav demonstrantů. Místem zásahu pak tedy není místo z geografického hlediska, ale jde spíše o určitou skupinu událostí a osob, které je potřeba sledovat (Pořádkové síly mohou hlídat fotbalový stadion, ale po ukončení zápasu odcházejí fanoušci ze stadionu a mohou dělat nepořádek někde jinde, a proto je nutné je monitorovat i mimo základní místo, kde začala určitá událost.).²³

2.6.2 Kriminálně-bezpečnostní relevantní událost

U tohoto typu události jsou zasahujícími složkami pouze bezpečnostní složky, které také událost řídí. Jedná se hlavně o policii a událost mívá zpravidla pasivní charakter, to znamená, že došlo již k události, která má své následky a ty se dále již nijak nerozvíjejí a na samotném místě události přímo neohrožují zasahující složky nebo jiné subjekty, toto je charakteristické pro uvedenou událost. K zahájení události dochází při nalezení projevů dokonání trestného činu, a to buďto vlastním nálezem nebo obdržení podnětu o možném spáchání trestného činu. Zásah u této události je tedy zpravidla ad hoc a probíhá většinou na jediném místě (místo, kde byla objevena mrtvá osoba, ale takových míst může být i více např. pachatel usmrtí více lidí na různých místech, pak všechna tato místa budou předmětem zásahu). Hlavním cílem zasahujících složek jsou pak úkony, které vedou k objasnění konkrétní události, nalezení a zajištění důkazů, jejich dokumentace a předání těchto věcí a informací k dalším úkonům (laboratorní úkony, pátrání po pachateli atd.). K základním činnostem na místě zásahu jsou pak zejména standardní postupy zasahujících složek, které odpovídají jednotlivým metodikám vyšetřovaných konkrétních druhů trestných činů.²⁴

2.6.3 Krizová událost

Na rozdíl od předešlých událostí bývá zásah takovéto události značně rozsáhlý. Je zde třeba koordinovaný postup základních složek Integrovaného záchranného systému. Při krizové události přebírá velení Hasičský záchranný sbor. Událost je aktivní, může se neustále rozvíjet,

²³ PORADA, Viktor. *Kriminální: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 452

²⁴ PORADA, Viktor. *Kriminální: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 453

většinou zhoršovat. Pokud by nedošlo k zásahu složek IZS mohlo by dojít k dalšímu zhoršení situace na místě události, jedná se například o vznik dalších požárů, únik jedovatých látek, nebo by další rozvoj událost mohl způsobit ohrožení života a zdraví stále většího počtu osob. Hlavní je tedy vyrazit na místo události co nejdříve, ale taky koordinovat postup s dalšími složkami IZS. Účelem zásahu pak je zabránění dalšímu rozvoji události a následná likvidace dané události, při zásahu jde hlavně o záchranu lidských životů, ale i životů zvířat a jiných důležitých objektů (hoří muzeum, tak se bude hasičský sbor snažit zachránit cenné exempláře, ale nikdy za cenu ohrožení životů!). Při zásahu se proto klade důraz na bezpečnost zasahujících složek. Kriminalistické vyšetřování nastává až po likvidaci události, s cílem zjistit příčinu takové události, zda byla způsobena úmyslně, zda zde byl spáchán nějaký trestný čin, nebo šlo „jen“ o nehodu technické charakteru. Při krizové události může ovšem dojít k poškození až zničení kriminalisticky relevantních stop a důkazů, a to buďto událostí samotnou, nebo provedeným zásahem (při hašení požáru elektrárny určitě nebudeme brát ohledy na zachování možných stop). Zásah probíhá na jediném místě, ve kterém má své ohnisko a odtud se může dál šířit (lesní požáry, únik jedovatých látek). Geografická rozlehlost může být velmi značná a závisí na konkrétní krizové události Zásah se řídí strategickými, operativními a taktickými zásadami a probíhá koordinovaně v rámci různých složek Integrovaného záchranného systému.²⁵

2.6.4 Operativně-bezpečnostní událost

U toho druhu události také zasahují a řídí ji bezpečnostní složky. Jde o operativně orientovanou součinnost se specializovanými zásahovými jednotkami (při pojmu zásahová jednotka si nejspíš představíme útvar URN neboli útvar rychlého nasazení známější pod zkratkou URNA, ale jedná se pouze o jednu složku zásahových jednotek v ČR, ale mezi zásahové jednotky patří i např. Zatýkácí tým z Olomouce). Událost mívá určitý taktický nebo strategický význam, cílem je zabránění dalšího negativního působení pachatele nebo určité organizované skupiny pachatelů. Událost je dopředu plánovaná, a to takovým způsobem, aby došlo ke zdárnému provedení operace a co nejvíce snížit rizika ohrožení zdraví a životů zasahujících osob nebo civilního obyvatelstva. V případě mimořádných zásahů může dojít až k nevyhnutelnému fyzickému zneškodnění nebezpečných ozbrojených osob, které kladou odpor a ohrožují na životech zasahující policisty ale i jiné nezúčastněné osoby. Zásah může probíhat na jediném místě, ale i na více místech, která od sebou mohou být velmi vzdálená a

²⁵ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 454

provádí se zejména ve stejný okamžik (může se jednat např. o zásah proti pěstitelům zakázaných látek, kteří mají více laboratoří na různých místech). Cílem této události a následného zásahu je zajištění osob, prostředků, informací, nástrojů, jiných důkazních materiálů atd. Zásah se operativně-taktickými a strategickými zásadami.²⁶

²⁶ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 453

3. Ohledání místa činu jako důkaz v trestním řízení.

Ohledání je samotný procesní úkon, který je upraven v hlavě V., zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád). Ohledání místa činu patří mezi důkazní prostředky v trestním řízení (dalšími důkazy jsou např. výslech svědků, znalecký posudek, listiny) a řadí se mezi listinné důkazy. Ohledání místa činu se považuje se za zvláštní případ ohledání věci. Ustanovení § 89 trestního řádu nám říká, co může sloužit jako důkaz, za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Listinnými důkazy se zabývá ustanovení §112 odst.2: Listinnými důkazy jsou listiny, které svým obsahem prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost vztahující se k trestnému činu nebo k obviněnému.²⁷

Při dokazování v trestním řízení (upravuje to ustanovení § 213 trestního řádu) se ohledání místa činu jako důkaz (jedná se o protokol o ohledání místa činu) nejdříve předloží stranám k nahlédnutí a pokud kterákoliv ze stran navrhne přečtení listiny je pak soud povinen ji při hlavním líčení přečíst, pokud se ohledání místa činu dokumentuje videozáznamem, tak je možno tento záznam před soudem přehrát.

Pokud je ohledání spjato s trestním řízením, tak se jedná o samostatný procesní úkon, který je upraven v § 113 trestního řádu a může být uskutečněno i před zahájením trestního stíhání. A to na základě ustanovení §158 odst. 3 písm. d, trestního řádu. Jedná se pak o neopakovatelný a neodkladný úkon. Provedením ohledáním místa činu jako neodkladného a neopakovatelného úkonu má za následek zahájení přípravného řízení.²⁸

Co je to neodkladný a neopakovatelný úkon nalezneme v ustanovení § 160 odst. 4 trestního řádu: „*Neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést. V protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu je třeba vždy uvést, na základě, jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován.*“²⁹

Ohledání je samostatným důkazním prostředkem, jehož cílem je objasnit přímým pozorováním skutečnosti důležité pro trestní řízení. Předmětem ohledání může být člověk

²⁷ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

²⁸ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

²⁹ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

(zejména poškozený, svědek a obviněný), věc nebo místo. Pomocí ohledání je možné také zachycení věcného důkazu, a to takového, který není možné přenést, nebo o němž předpokládáme, že zanikne.³⁰

Cílem je způsob zjišťování pravdy. Sbližuje orgány činné v trestním řízení se skutkovými okolnostmi případu a umožňuje tak tyto okolnosti jasně a bezpečně poznat. Tyto orgány pak používají vlastní smysly a přesvědčují se o konkrétní události. Základní podmínkou pro ohledání je, že událost, kterou chceme ohledáním zjistit, musí trvat.

V praxi se setkáme s případy, kdy je třeba za účelem ohledání vstupovat do určitých prostorů nebo na pozemky. Při ohledání tedy může nastat omezení některých práv a svobod. Pak je možné provést ohledání jen za podmínek stanovených zákonem, a to v ustanovení § 82–85 b Trestního řádu.

Je nutné, aby bylo ohledání provedeno co nejdůkladněji, protože možnost opakovat ohledání později, nebo znova, nemusí už být možná, protože předmět ohledání byl mezitím porušen. Při ohledání se vede protokol o ohledání a musí být přesný a důkladný, protože musí poskytnout úplný a věrný obraz předmětu ohledání. Do protokolu se přidávají fotografie, náčrty a jiné pomůcky (ustanovení § 113 odst. 2), které nám pomohou se lépe seznámit s předmětem ohledání.³¹

Ohledání je možné spojit s výslechem svědků nebo odviněného, pak je možné lepší poznání a objasnění věci. K ohledání se zpravidla přibere znalec. Pokud uschováváme věci důležité pro trestní řízení musíme dbát na to, aby zůstaly v nezměněném stavu a aby na nich zůstaly zachovány stopy trestného činu.

3.1 Druhy ohledání

Základní kritéria pro určení druhu ohledání jsou charakter objektů ohledání a posloupnost ohledání

³⁰ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. 4., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2006. Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN 80-7201-594-x. str. 360

³¹ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

3.1.1 Podle charakteru ohledávaných objektů

- a) Ohledání místa činu
- b) Ohledání mrtvoly
- c) Ohledání předmětů
- d) Ohledání stop
- e) Ohledání dokumentů
- f) Ohledání výpočetní techniky
- g) Ohledání zvířat
- h) Ohledání míst, která nejsou místem činu
- i) Ohledání těla živé osoby

A. Ohledání místa činu. Jedná se o nejčastěji používaný druh ohledání. Ohledání místa činu je zaměřené na bezprostřední zjištění, zkoumání a hodnocení situace na místě činu, stop toho činu, stop pachatele a jiných údajů. díky kterým můžeme učinit závěr o mechanismu činu a jiných okolnostech prověřované události. Samotnému ohledání místa činu se věnuji více dále v této kapitole.³²

B. Ohledání mrtvoly a místa jejího nálezu. S tímto způsobem ohledání je možné se setkat spolu při ohledání místa činu, ale může být provedeno i samostatně. Vztah mezi tělem oběti a místem jejího nálezu, má velký význam pro zodpovězení otázky, zda místo nálezu těla oběti je stejné s místem spáchání trestného činu. Většinou k tomuto určení postačí orientační ohledání místa nálezu těla oběti a jejího okolí. (například při nálezu mrtvoly, kde nebude nalezeno odpovídající množství krve, které by odpovídalo předpokládanému trestnému činu, můžeme vyvodit tedy, že trestný čin byl dokonán někde jinde). Při provádění ohledání mrtvoly a místa jejího nálezu máme za cíl získat informace o okolnosti a příčině smrti, způsobu usmrcená apod.³³

C. Ohledání předmětů. Provádíme ohledání předmětů nalezených na místě činu, ale může se jednat i o předměty zajištěné jiným způsobem např. odnětí věci nebo předmětů zajištěných při domovní prohlídce, nebo předmětů získaných od svědků, poškozených osob, obviněné osoby apod. Při provedení důkladného ohledání takovýchto předmětů můžeme určit jejich původ a jejich další význam k vyšetřované události. Pokud jsou předměty získány

³² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 456

³³ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 92

v průběhu jiného druhu ohledání (např. při ohledání místa činu), pak je ohledání předmětů částí celého ohledání. Pokud je ale ohledání předmětů natolik náročné a vyžaduje speciální postupy nemusí být ohledání na místě činu možné. Pak je ohledání předmětů prováděno jako samostatný úkon ohledání, a to v úřední místnosti a vede se o něm samostatný protokol o ohledání. Cílem ohledání předmětů je jejich individuální identifikace a prověření jejich vztahu k prošetřované události.³⁴

D. Ohledání stop. Tento druh ohledání je prováděn souběžně s jakýmkoliv druhem ohledání. Ohledání stop je prováděno zejména na místě nálezu, v některých případech mohou být stopy přeneseny i se svými nosiči do úředních místností, kde se provede jak samotné ohledání, a to jak samotných stop, tak jejich nosičů. Základním cílem ohledání stop je zjištění základních informací o objektech, které je způsobily a jejich vztah k prošetřované události. Na závěr pak následuje určení způsobilosti stop k identifikaci objektu, který určitou stopu vytvořil a pokud není možná individuální identifikace, tak alespoň určení skupinové příslušnosti. (U individuální identifikace je možné přiřadit konkrétní předmět ke konkrétní stopě, u skupinové identifikace dochází k zařazení do poměrně velké skupiny např. víme že stopa byla vytvořena pistolí ráže 9 mm, ale nemůžeme individuálně identifikovat konkrétní zbraň)³⁵

E. Ohledání dokumentů. Cílem ohledání dokumentů je zjištění takových informací obsažených v ohledávaných dokumentech, které tyto dokumenty pozvednou na listinné nebo věcné důkazy související s prošetřovanou událostí. Cílem ohledání dokumentů je tedy zjištění, zda daný dokument má nějaký vztah k prošetřované události a jestli takový dokument může sloužit jako důkazní prostředek v trestním řízení. Musíme věnovat pozornost zejména těm částem dokumentu, které nám mohou pomoci s určením konkrétní osoby, která s dokumentem nakládala, zasahovala do formy a obsahu dokumentu, nebo která dokument vystavila, také ty části, které mohou určit dobu vzniku dokumentu, určit jeho autentičnost apod. Takto získané informace nám mohou pomoci při objasňování souvislostí a vztahu dokumentu k prošetřované události.³⁶

³⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 23

³⁵ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 458

³⁶ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 24

F. Ohledání výpočetní techniky. Jde o poměrně nový způsob ohledání, který vznikl v důsledku páchání nové formy trestní činnosti tzv. počítačové trestné činnosti/kybernetické kriminality. S boomem výpočetní techniky se ale i tato technika stává prostředkem páchání např. hospodářské trestné činnosti, nebo může sloužit jako prostředek pro komunikaci při organizovaném zločinu, ale může se jednat i o jinou trestní činnost např. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií. Proto je dnes ohledání výpočetní techniky důležitým druhem ohledání. Předmětem ohledání je samotný počítač jako věc, ale i jiné jednotky schopné uchovávat informace důležité pro objasnění prověřované události, jako jsou např. paměťová média, mobilní telefony, digitální fotoaparáty apod. (když jsem se zúčastnil domovní prohlídky, tak předpokládanému pachateli bylo zabaveno vše, co mohlo obsahovat nějaké digitální informace). Ohledání výpočetní techniky je nakolik složitý úkon, že je prováděn za účasti znalce z oboru výpočetní techniky. Neodborný zásah by mohl mít za následek kompletní ztrátu důkazů souvisejících s vyšetřovanou událostí.³⁷

G. Ohledání zvířat. Tento druh ohledání se používá velmi výjimečně. Při ohledání zvířat se snažíme většinou o identifikaci zvířete, stanovit, zda někomu patřilo. Při ohledání mrtvých zvířat je cílem zjistit důvod jejich úhynu, způsob, jakým byly usmrceny a nástroje či jiné prostředky, které k tomu byly použity. K ohledání se většinou přibere veterinář nebo zootechnik.³⁸

H. Ohledání míst, které nejsou místem činu. Při prošetřování události je občas nutné provést zjištění a prokázání určitých skutečností důležitých pro objasňování, které se ovšem nenachází na místě činu, ale na místech, které s ním bezprostředně nesouvisejí. Proveďte se proto ohledání takových míst, jde zpravidla o místa, na kterých předpokládáme výskyt důležitých stop pro prověřování události. Ohledání provádíme např. pokud je třeba prověřit alibi podezřelé osoby. Ohledáním můžeme prokázat, zda byl pachatel přítomný na jiném místě, než na místě činu atd.³⁹

I. Ohledání těla živé osoby. Je možné, že některé události zanechají stopy na těle živé osoby, které jsou důležité pro objasnění události, nebo je potřeba zjistit určité znaky na těle živé osoby, které jsou důležité pro identifikaci. Cílem ohledání živé osoby je tedy identifikace a

³⁷ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 116

³⁸ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 4458

³⁹ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 95

zajištění stop určitého činu na těle člověka, zvláštních znamení a dalších znaků, pomocí kterých můžeme přemýšlet o spojitosti s ohledávanou osobou a prošetřovanou událostí. Jedná se hlavně o ohledání oděvu a části těla. Osobu vždy musí ohledávat osoba stejného pohlaví, toto neplatí, pokud ohledání provádí specialista (lékař)⁴⁰

Jednotlivé druhy ohledání jsou prováděny buďto postupně nebo souběžně jako komplex ohledání jednoho úkonu (u ohledání místa vraždy je třeba provést skoro všechny druhy ohledání). Pro ohledání se vypracovávají obecná doporučení týkající se přípravy, vlastního provedení, dokumentace průběhu a výsledku ohledání. Tyto doporučení je potřeba přizpůsobit jednotlivým druhům ohledání a zohlednit specifické postupy typické pro určitý druh ohledání.⁴¹

Provedením ohledání získáváme dva druhy informací, a to informace prvotní nebo informace odvozené. **Prvotní informace** jsou takové informace, které zjistíme bezprostředně z charakteru materiální změny zjištěné ohledáním, např. u nalezené nábojnice určíme její ráži a tím tedy určíme i ráži použité zbraně apod. **Odvozené informace** jsou takové informace, které můžeme logicky dovodit z informací prvotních např. z určené ráže zbraně můžeme určit okruh zbraní, které mají takovou ráži. Odvozené informace mají značný taktický význam, a proto je nesmíme podceňovat. Zjištění odvozených informací závisí také na zkušenostech a znalostech policistů, které ohledání provádějí.⁴²

3.1.2 Podle posloupnosti

- a) Prvotní ohledání
- b) Opakované ohledání
- c) Doplnující ohledání

Prvotní ohledání je takové ohledání, při kterém je určitý objekt podroben ohledání poprvé v téže věci. **Opakované ohledání** je následným ohledáním objektu v téže věci. Opakované ohledání se provádí v případě, že při prvotním ohledání byly podmínky tak špatné, že ohledání nemohlo být řádně dokončeno, nebo když prvotní ohledání bylo provedeno nekvalitně, popřípadě když se v průběhu objasňování zjistí, že na ohledaném objektu by měli být ještě jiné znaky, které nebyly prvotním ohledáním zjištěny. **Doplnující ohledání** se liší od

⁴⁰ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 26

⁴¹ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 114

⁴² PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 92

opakovaného v tom, že jsou dodatečně ohledávány předměty a jejich části, které nebyly ohledány v prvotním ohledání z důvodů, že byly odděleny od objektu, k němuž patří, nebo jsme nevěděli o jejich existenci.⁴³

Doplňujících ohledání může být i více. Když jsem byl na konzultaci na státním zastupitelství, uvedl pan krajský zástupce příklad z praxe, kdy bylo provedeno doplňující ohledání dvakrát. Policisté objevily mrtvou ženu ve svém bytě, přivolaný lékař konstatoval přirozenou smrt, a proto se provedlo pouze „povrchové“ ohledání místa, při pitvě ovšem bylo zjištěno, že smrt nenastala přirozeně, ale násilně, bylo tedy zahájeno doplňující ohledání, které se již zaměřovalo na získání stop a dalších informací, které by mohli pomoci prošetřované věci. Asi po 8 měsících byl nalezen možný pachatel trestného činu, který ve své výpovědi uvedl, že s tělem manipuloval (táhl ji po schodech v panelovém domě). Bylo tedy znova nařízeno doplňující ohledání, a to v místech, kde pachatel s tělem zacházel a došlo k nalezení dalších mikrostop (jednalo se o krev).

3.2 Zásady ohledání

Bez ohledu na druh ohledání, musí každé ohledání splňovat základní zásady ověřené praxí, má-li splnit svůj účel. Pokud budeme tyto základní zásady ignorovat může to mít za následek neobjektivnost a neprůkaznost výsledků ohledání. Tyto zásady mají taktický význam, protože na jejich základě se přizpůsobí postup samotného ohledání. Postup ohledání přizpůsobujeme z důvodu dosažení účelu ohledání, nikoliv z důvodů naplnění samotných zásad.⁴⁴

Základními zásadami ohledání jsou:

- a) Řízení ohledání jedním vedoucím
- b) Neodkladnost ohledání
- c) Neopakovatelnost ohledání
- d) Nezastupitelnost ohledání

⁴³ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 118

⁴⁴ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 95

3.2.1 Řízení ohledání jediným vedoucím

Ohledání provádí několik subjektů, mohou to být policisté, technicky a také specialisté. Takovýto tým se vytváří pro ohledání ad hoc a má různé složení. Z důvodů kvalitního provedení ohledání je tedy nutné, aby byly přesně stanoveny úkoly, které musí být provedeny a také musí být stanovena odpovědnost konkrétní osoby za průběh a výsledek ohledání. Tato osoba teda jako jediná nese odpovědnost za průběh a výsledek ohledání. Pokud by nebyly přesně určené jednotlivé úkoly, nebo by ohledání vedlo více osob došlo by ke zmaření účelu a výsledku ohledání. Činnosti týmu musí být koordinovaně a organizačně sladěny, aby jednotlivé úkoly každého člena týmu na sebe navazovaly a doplňovaly se. Všichni členové týmu jsou po celou dobu ohledání podřízeni vedoucímu ohledání. Za vedoucího se nejčastěji stanovuje nejzkušenější policista.⁴⁵

3.2.2 Neodkladnost ohledání

Nutnost provedení ohledání co nejdříve spočívá v tom, že stopy v materiálním prostředí podléhají velmi rychlým změnám. Tyto změny pak ovlivňují a negativně mění informační hodnotu stopy. Působení změn nelze nikdy zcela vyloučit, ale můžeme ho co nejvíce snažit omezit a to tím, že ohledání bude provedeno co nejdříve po vzniku události, kdy změny jsou ještě akceptovatelné. Ohledání by mělo být provedeno ihned po získání informací o události, která zakládá podezření ze spáchání trestného činu. Čím delší doba uplyne mezi vznikem události a samotným ohledáním, tím víc se snižuje důkazní hodnota informací získaných na základě ohledání.⁴⁶

3.2.3 Neopakovatelnost ohledání

Stav místa činu se neustále mění, a to k horšímu. Nejvíce relevantních informací o události bychom měli získat při prvotním ohledání, protože změny, které proběhly na místě činu budou ještě přijatelné. Zásada neopakovatelnosti se může zdát jako pouze formální zásada. V praxi se ale často setkáváme s opakováním ohledání, a to zejména u místa činu, kde můžou nastat dvě situace. V první situaci je opakování ohledání provést, a to z určitých důvodů např. ohledání bylo ukončeno předčasně, a to z důvodů nepříznivých povětrnostních podmínek,

⁴⁵ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 96

⁴⁶ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 119

špatné viditelnost nebo mohlo hrozit nějaké nebezpečí. V tomto případě nepůjde o porušení zásady neopakovatelnosti ohledání. Druhá situace je, že ohledání bylo provedeno nedůkladně, nezodpovědně a je nutné ohledat již ohledané věci znovu. Každé další opakování ohledání snižuje informační hodnotu a v trestním řízení i důkazní hodnotu ohledání jako celku a může dojít až ke zpochybnění výsledků ohledání.⁴⁷

3.2.4 Nezastupitelnost ohlední

I když jde o velmi významnou zásadu, která se prolíná všemi předchozími zásadami, nikde ji zmíněnou v trestním řádu nenajdeme. Nezastupitelnost ohledání ale můžeme vyvodit z ustanovení § 113 trestního řádu upravující ohledání a také zařazení ohledání mezi neodkladné úkony (ustanovení § 160 odst.4 Trestního řádu). Můžeme ho provést před zahájením trestního stíhání na základě ustanovení § 158 odst. 3 písm. d. trestního řádu. Nezastupitelnost je zejména nemožnost nahradit informace a důkazy získané z ohledání jinými úkony (rekonstrukce, kriminalistický experiment, rekognice). Informace získané z jiných úkonů jsou informacemi zprostředkovanými a již mohou být negativně ovlivněny jednotlivými subjekty, které informace poskytují, a tedy výrazně ztrácí na vypovídací hodnotě a v trestním řízení na důkazní hodnotě.⁴⁸

3.3 Subjekty ohledání

Provést ohledání je oprávněn jakýkoliv orgán činný v trestním řízení, ohledání může tedy být provedeno policistou, státním zástupcem, soudcem a soudním znalcem. Soudce a státní zástupce provádějí z praxe ohledání jen ve výjimečných případech. Jedná se o situace, kde máme zvláště závažný delikt s násilným motivem. Možnost státního zástupce sám osobně provádět úkol policejního orgánu najdeme v ustanovení § 174 odst. 2 písm. c, trestního řádu.⁴⁹

Ohledání může provést i soudní znalec, a to za přítomnosti orgánu činného v trestním řízení, soudní znalec provádí ohledání zejména u komplikovaných dopravních nehod, nebo u ohledání mrtvol. Může to být odborný konzultant nebo přímo expert příslušného oboru. Znalec je poté vyloučen z provádění dalšího zkoumání a pokud je další zkoumání potřeba, přibere se

⁴⁷ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 119

⁴⁸ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 119,120

⁴⁹ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

další znalec, který nebyl přítomen předcházejícímu ohledání a zajištění stop. Když to událost vyžaduje mohou být dalšími subjekty ohledání psovod a pyrotechnik. Skupina provádějící ohledání je tvořena ad hoc a složení takového týmu závisí na druhu a rozsahu ohledání. Ideální by byla situace, kdy máme vytvořený stálý výjezdový tým. Mezi výhody stálého týmu patří např. značné odborné zkušenosti členů výjezdového týmu, rychlost zásahu a vysokou míru koordinace práce. Dalším subjektem ohledání může být nezúčastněná osoba. **Nezúčastněná osoba** je tzv. civilní osoba, která je většinou subjektem ohledání. Nezúčastněná osoba není u ohledání obligatorní subjekt a je tedy na vedoucím ohledání, zda takovou osobu přibere, či nikoliv. Když se nezúčastněná osoba účastní ohledání, podepisuje protokol o ohledání jako všechny další subjekty, které se ohledání účastnili.⁵⁰

3.4 První zásah na místě činu

Je povinností každého policisty, který se jako první dozvěděl o trestném činu, nebo určité události u které bude zřejmé, že dojde k ohledání místa činu, zajistit toto místo činu a provést nezbytná opatření. Policisté musí na místě činu postupovat tak, aby nedošlo k znehodnocení stop na místě činu, nebo aby nevytvářeli stopy nové. V praxi ale velmi záleží na proškolení policistů a jejich zkušenostech. Zatímco jedni si mohou počínat velmi opatrně a neznečišťovat tak místo činu, další nemusí vůbec brát ohledy na možné stopy a integritu místa činu a může dojít až k znehodnocení stop. Měli by se také zdržet manipulace s objekty na místě činu. Manipulace s věcmi na místě činu je možná v případě, že je to nutné k zjištění zdravotního stavu zraněného a k poskytnutí první pomoci. Jinak by se policisté, kteří provádějí první zásah na místě činu, měli pohybovat velmi opatrně, chodit po jedné přístupové cestě a na nic nesahat, zásada „ruce v kapse“.

Ohledání místa činu je proces, na kterém se podílí, nebo jej vykonává několik subjektů. K dosažení cíle ohledání je zapotřebí stanovit pořadí jednotlivých úkonů, které se provádějí v rámci ohledání a to tak, aby bylo na místě činu zajištěno a zdokumentováno co nejvíce stop, které mají význam k samostatné události, a slouží k objasnění věci, ale je také potřeba provést určitá a nezbytná opatření směřující k ochraně života a zdraví, předcházení vzniku dalších škod a k zamezení jiných škodlivých následků, které vznikly v souvislosti s událostí na místě činu.

⁵⁰ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 120

Z toho důvodu proto vznikla algoritmizace jednotlivých kroků, které zajišťují přítomné subjekty, které se podílí na ohledání místa činu. Jedná se o tzv. neodkladná opatření, které je nutné vykonat jako první věc na místě činu, ještě před samotným ohledání místa činu. Jejich pořadí je určeno logickou posloupností činností na místě činu a preferencí jednotlivých kroků.

Mezi neodkladné opatření patří:

- Poskytnutí nebo za zajištění první pomoci zraněným osobám,
- Zabránění dalších škodlivých následků např. požárem, výbuchem,
- Provedení předběžné prohlídky místa činu,
- Provedení uzávěry místa činu,
- Zajištění stop místa činu,
- Zajištění svědků události případně zajistit podezřelé osoby,
- Zajištění pronásledování pachatele

Jak bylo uvedeno výše pořadí neodkladných opatření je určeno logicky. Určitě je důležitější poskytnutí první pomoci zraněným osobám než se snažit zajistit stopy. Uvedený výčet neodkladných opatření není ovšem neměnný. Jeho zúžení nebo rozšíření závisí na konkrétní události a jejím rozsahu.

Na místě činu je zakázáno:⁵¹

- Vytvářet nezbytně nové stopy, např. kouřit, odhazovat odpadky, odkládat vlastní věci apod.
- používat přístroje a jiná zařízení nacházející se na místě činu
- dotýkat se předmětů na místě činu
- narušovat místo činu například manipulací s mrtvolou, pokud nebylo provedeno ohledání
- také je zakázaný vstup na místo činu reportérům, novinářům a nezúčastněným osobám

3.5 Příprava ohledání místa činu

Ohledání místa činu svým charakterem patří mezi jedny z nejsložitějších úkonů prováděných na místě činu. Dochází ke zkoumání několika předem neurčeného počtu objektů,

⁵¹ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. str. 25

místností, ale i zkoumání terénů. Prostory, kde se tyto objekty nachází mohou být velmi rozlehlé, a ne vždy máme k ohledání ideální podmínky. Na celkový průběh a výsledek ohledání působí řada faktorů, mezi těmito faktory jsou pak významné ty faktory, které označujeme jako faktory subjektivní. Subjektivní faktory můžeme ovlivňovat a přizpůsobovat jejich vývoj, a to buď pozitivně, ale i negativně, působí pak na subjekty, které provádějí ohledání. K pozitivnímu ovlivňování subjektivních faktorů se řadí i právě příprava ohledání. Snažíme se provést přípravu ohledání takovým způsobem, aby byla provedena kvalitně a následné ohledání místa činu mohlo proběhnout v pořádku. Když uděláme v přípravě ohledání nějaké chyby, mohou mít za následek i negativní ovlivnění vlastního ohledání. Přípravu ohledání rozdělujeme na dvě fáze: 1. Organizačně taktická a technická opatření před výjezdem na místo činu. 2. Organizačně taktická a technická opatření k zabezpečení bezchybného provedení ohledání po příjezdu na místo činu.⁵²

Organizační opatření před výjezdem na místo činu

Po přijetí příslušného podnětu začíná ihned bezprostřední příprava ohledání. Před výjezdem na místo činu musíme provést několik organizačních opatření, těmi jsou hlavně:⁵³

- Rozhodnutí o výjezdu a zda bude provedeno na místě činu ohledání na základě analýzy původních informací obsažených v podnětu.
- Opatření k zajištění místa činu nebo objektu, které budou předmětem ohledání s cílem zabránit narušení původního stavu věcí, předejít poškození stop, jejich zničení nebo vytváření stop nových, předejít vzniku jiných změn, které negativně ovlivňují danou situaci. Jde o různá opatření jako jsou: střežení místa činu, zabránění vstupu nepovolaných osob na místo činu, ochrana objektů před působením přírodních vlivů, pokud by ho mohly ohrozit.
- Opatření s účelem předcházením vzniku dalších škod, zabránění hrozících následků na životech a zdraví osob. Jedná se zejména o poskytnutí první pomoci, zajištění lékařské pomoci a zásahy zaměřené na odvrácení různých poruchových stavů, zejména technického charakteru.
- Zajištění účastníků události. Jedná se o osoby nacházející se na místě činu, jde zejména o poškozené a svědky události. Od těchto osob můžeme získat velice důležité informace,

⁵² CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 37

⁵³PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 461

kteřé mají význam nejen pro vyšetřenií události, ale i pro úspěšné provedenií ohledání místa činu. Mezi takové informace patří hlavně: informace o pohybu určitých osob na místě ohledání, informace o manipulaci s objekty, které jsou předmětem ohledání, ale i podání vysvětlení k poškození, zničení stop nebo vysvětlení neexistenci některých stop, které by se logicky měli na místě nacházet (např. svědek události si na místě činu všimne nějakého předmětu, který u něj vzbudí zájem a rozhodne se takový předmět si nechat).

- Výběr specialistů pro provedenií ohledání a jejich vyrozumění a zajištění jejich přepravy a přítomnosti na místě činu. Ohledání místa činu není nikdy stejné, ale může být podobné, proto je třeba zajistit specialisty na provedenií ohledání vzhledem ke konkrétním specifikacím na místě činu.
- Výběr a příprava technických prostředků, které jsou nezbytné k provedenií ohledání místa činu. Jedná se o takové technické prostředky, které nemá výjezdová skupina v běžném vybavení.
- Sestavení výjezdové skupiny a doplnění výjezdové skupiny, pokud je třeba rozšířit skupinu o další specialisty nezbytné k ohledání místa činu.
- Zaříditi spojení s vysílacím centrem, způsob spojení s ohledem na místní, geografické a jiné podmínky.

Organizačně taktická a technická opatření k zabezpečení bezchybného provedenií ohledání po příjezdu na místo činu.⁵⁴

- Další opatření k zajištění místa činu, vykázání nepovolaných osob z místa činu a jeho blízkosti. A to za účelem utajenií informací a skutečností zjištěné ohledáním a zajistiti, aby těmito osobami nebyl rušen nebo mařen průběh ohledání místa činu.
- Zajistiti poskytnutí nutné lékařské pomoci poškozeným, pokud taková to pomoc nebyla poskytnuta do příjezdu na místo ohledání.
- Shromáždění předběžných informací, za účelem získání přehledu o charakteru a celkovému stavu na místě. Stanovení priorit jednotlivých objektů a míst, na které objekty a místa se máme zaměřiti. Takovéto informace můžeme získati např. provedeniím neformálního výslechu svědků a poškozených s cílem u jaké změny probíhaly na místě činu a který subjekt je vyvolal.

⁵⁴ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 462

- Provedení jiných prvotních a neodkladných úkonů, které mají význam při objasňování události a pro další postup ohledání místa činu.
- Výběr a přizvání nezúčastněné osoby, která bude přítomna u provedení ohledání místa činu. Nezúčastněnou osobu je nutné poučit o jejich právech a povinnostech. Osobně jsem byl jednou přibrán jako nezúčastněná osoba, jednalo se o domovní prohlídku a jelikož ten u koho je domovní prohlídka prováděna má právo se jí účastnit museli jsme čekat až na jeho přítomnost. Dotyčná osoba měla ten den více prohlídek, jakou byla např. prohlídka bankovní schránky, proto jsme strávili téměř 12 hodin v policejním autě, než mohla samotná prohlídka vůbec začít, takže moje osobní zkušenost ten den nebyla moc zajímavá. Asi za týden jsem se znovu zúčastnil jako nezúčastněná osoba při provedení ohledání výpočetní techniky, sice to může znít méně zajímavě než domovní prohlídka, ale ohledání bylo provedeno v technickém ústavu a den strávený s policejními specialisty byl velice zajímavý. Myslím si, že možnost být nezúčastněnou osobou při určitých policejních úkonech je velice zajímavá zkušenost.
- Provedení technických nebo technickoorganizačních opatření. Cílem je zlepšení podmínek ohledání místa činu, jedná se zejména o: zlepšení osvětlením, ochrana stop před nepříznivým počasím
- Instruktaž osob provádějící ohledání a účastníků ohledání. Instruktaž se liší u jednotlivých osob, a to v návaznosti na jejich procesní postavení a úkolů, které z něho vyplývají. Nezúčastněnou osobu nebudeme muset poučovat o tom, jak má provádět ohledání, protože pouze dohlíží na ohledání apod.
- Přidělení konkrétních úkolů jednotlivým pracovníkům, kteří budou provádět ohledání. Úkoly přiděluje vedoucí ohledání, a to po vyhodnocení celkového stavu na místě činu.

Jednotlivé činnosti pak tvoří komplex organizačně technických opatření, které vytváří základní podmínky pro úspěšné provedení ohledání místa a následné využití takto získaných informací a stop k objasnění vyšetřované události.⁵⁵

3.6 Podstata a význam ohledání místa činu

Ohledání místa činu vykonává policejní orgán zastoupený na místě policistou. Praxí je ověřeno, že ohledání je nezastupitelné při objasňování kriminální události. „*Prostřednictvím*

⁵⁵ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 40

*ohledání se zajišťuje a zkoumá podstatná část důležitých stop činu i jeho pachatele a dalších kriminalisticky relevantních událostí včetně jejich příčin a podmínek vzniku.*⁵⁶

Na základě výsledku ohledání může policista správně stanovit další postup, a to určením dalších činností při ohledání, vyšetřování a přecházení páchání dalších stejných nebo podobných skutků. V dalších stádiích trestního řízení pomáhá všem orgánům činným v trestním řízení při utváření představy o charakteru vyšetřované události, průběhu, příčinách a podmínkách vyšetřované události.

Ohledání jako kriminalistická metoda je základní metodou práce při objasňování vyšetřované události. Nelze jej nahradit jinými úkony, např. rekognice, rekonstrukce, ani jinými prostředky a postupy používané pro odhalování a objasňování trestných činů. Významnou roli hraje kvalita provedeného ohledání, na které závisí úspěch celého dalšího šetření. Pokud nedojde ke kvalitnímu a řádnému provedení ohledání, nebo dojde k znečištění místa činu, riskujeme ztrátu nenahraditelných stop a skutečností, které hrají významnou roli jako důkazů pro trestní řízení a následné odsouzení pachatele.

Cílem ohledání je:⁵⁷

- Nalezení stop, zajištění stop a ostatních věcných důkazů včetně souvisejících informací
- Zajištění a objasnění způsobu vzniku a průběhu události
- Získání informací směřujících k odhalení a usvědčení pachatele kriminální události
- Odhalení příčin a podmínek včetně motivu, které vedly ke spáchání trestného činu
- Získání informací jako podkladu pro vytyčený vyšetřovací a operativně pátrací verze
- Získání informací pro organizaci a plánování operativně pátracího šetření a vyšetřování

⁵⁶ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 114

⁵⁷ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 90

3.7 Ohledání jako základní metoda práce na místě činu

Ohledání místa činu je kriminalistická metoda, kterou zjišťujeme, zkoumáme, hodnotíme a dokumentujeme stav objektů, které mají význam k prověřované události, a to formou bezprostředního pozorování. Dochází tak k poznání prověřované události, k získávání důkazů a dalších informací významných pro trestní řízení.

Podstatou ohledání je tedy poznání faktů o události a jejím charakteru, a to bezprostředně svými smysly a kriminalistickými prostředky. Fakta, která takto poznáváme mají nějaký význam, a to buďto důkazní, nebo taktický. Získáváme tak informace o místě, kde k události došlo, času, kdy byla událost spáchána, ale také i informace o pachateli události, popřípadě jeho motivu a způsobu provedení. Jde o co nejobektivnější a nejúplnější poznání zkoumané situace.

Základní poznávací metodou je pozorování. Jde o přímé a cílevědomé pozorování, při kterém využíváme všechny naše smysly, a především vizuální vnímání, ale jsou také využívány speciální kriminalistické metody a prostředky. Takové pozorování nám umožňuje seznámit se se všemi prvky situace, nebo stavu a vlastnostmi ohledávaných objektů a při kombinaci s dalšími metodami, např. kriminalistický experiment, vede k poznání a správnému zhodnocení zjištěných skutečností.⁵⁸

Události, které nastali se odráží v materiálním prostředí, a ty pak obsahují informace jak o činu samotném, tak i o jeho příčině, následku a souvislosti mezi činem a tím, kdo jej spáchal. Takový odraz umožňuje jak poznání určité události a způsobu jejího vzniku je proto velmi důležitý z kriminalistického hlediska.

„V případě, že čin způsobila fyzická osoba, odráží se v materiálním prostředí i vztah mezi jednáním této osoby a změnami, které v důsledku jejího jednání nastaly v materiálním prostředí.“⁵⁹

Takovýto odraz je důležitý, a to z hlediska kriminalistického, protože takto dochází k poznání události a jejího vzniku a můžeme také vyvodit charakteristické vlastnosti pachatele, jeho motivu a jednání.

⁵⁸ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 113

⁵⁹ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 112

3.8 Účel ohledání místa činu

Účelem ohledání je mimo jiné zajištění informací, na jejichž základě je možno odpovědět na kriminalistické otázky.⁶⁰

Co bylo spácháno? Pokud řádně provedeme ohledání můžeme odpovědět na otázku co se stalo, a to již přímo na místě činu. Například u násilného trestného činu, můžeme zkoumáním a šetřením zjistit, zda šlo o vraždu, sebevraždu nebo nešťastnou událost. K tomuto účelu slouží základní vyšetřovací a kriminalistické verze, které jsou následně prověřovány, zda mohly nastat.

Kdy byl čin spáchán? Co nejpřesnější určení doby spáchání činu je velmi důležité k posuzování činu a následně pro úkony při pátrání po pachateli a vyšetřování. Ke stanovení doby můžeme využít řadu skutečností a okolností, které můžeme zjistit při ohledání místa činu. Patří mezi ně např. posmrtné změny na těle oběti, stáří stop, stupeň rozkladu různých pokrmů.

Kde byl čin spáchán? Tím je místo, kde čin vyšel najevo, tímto místem ovšem nemusí být místo činu. Musíme nejdřív provést důkladné ohledání místa činu a vyhodnotit všechny nalezené stopy. Můžeme zjistit např. že se nejedná o místo činu, ale např. o místo nálezu. To že na určitém místě nalezneme např. zavražděnou oběť ještě neznamená že jde o místo činu, ale může jít o místo kde pachatel oběť „pouze“ schoval, nikoliv o místo, kde čin vykonal. Proto musíme provádět ohledání místa činu v širokém okolí a také se zabývat negativními okolnostmi.

Kdo čin spáchal? Dalo by se říct, že se jedná o jednu z nejdůležitějších otázek. Zjištění pachatele trestního činu a jeho následné odsouzení je jedním ze základních cílů policie. Při ohledání místa činu shromažďujeme informace, které mohou přispět k odhalení pachatele. Může se stát, že informací na místě činu bude velmi málo (pachatel mohl být velmi opatrný a zanechat minimálně stop, nemáme svědky události) a tudíž není možné určení pachatele trestného činu. Naštěstí se to v praxi moc neděje, ale záleží na druhu trestného činu. V článku z roku 2017 se můžeme dozvědět, jak různé jsou procenta objasnění trestních činů v závislosti na druhu trestní činnosti. Policie nejčastěji vyřeší násilné trestné činy, u kterých je objasněnost

⁶⁰ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. str. 18

okolo 82 % (u vražd to je kolem 97 %), zatímco u krádeží a vloupání se objasněnost pohybuje okolo 28 %.⁶¹

Jak byl čin spáchán? Po provedení ohledání místa činu a získání informací, zajištění stop a dalších důkazů, je možné rekonstruovat na jejich základě průběh činu a jednání pachatele na místě. Někteří pachatelé (zejména recidivisti) mají svůj vlastní „*modus operandi*“ neboli typický styl a postup, který se moc nemění u druhově stejných činů. Pokud se nám podaří zjistit stejný MO jako u jiného trestného činu, může nám to pomoci při pátrání po pachateli a jeho usvědčení.

Čím byl čin spáchán? Nástroje, zbraně a prostředky použité ke spáchání trestného činu můžeme nalézt na místě činu, nebo na jiném místě, kde pachatel nástroje schoval. Jejich charakter nám pomáhá při určení okruhu osob, ve kterém je třeba hledat pachatele. Pokud použité nástroje a jiné prostředky použité ke spáchání nalezneme, můžeme se pokusit o identifikaci podle stop nalezených na místě činu. Každý nástroj svým používáním zanechává odraz na předmětech, na kterých byl použit.

Proč byl čin spáchán? Pokud nebyl čin spáchán v afektu, vede pachatele většinou ke spáchání trestného činu nějaký motiv, pohnutka a pachatel sleduje nějaký cíl. Motiv je jeden z fakultativních znaků subjektivní stránky trestného činu (další je cíl), která patří do skutkové podstaty trestného činu. Motiv je fakultativní v tom smyslu, že se nemusí vyskytovat u každé skutkové podstaty trestného činu, ale pokud ji obsahuje, tak se stává obligatorním znakem. Zjištění motivu je tedy důležité jak z hlediska správné kvalifikace trestného činu, posouzení závažnosti a může být polehčující (§ 41 písm. c), nebo přitěžující okolností (§ 42 písm. a)⁶², tak pomocí motivu můžeme vymezit určitý okruh osob, které mohli trestný čin spáchat.

3.9 Negativní okolnosti

Pokud chceme důkladně prozkoumat mechanismus relevantní události, musíme nejdříve zjistit počáteční a konečnou strukturu místa, prostředí a stav jednotlivých ohledávaných objektů. Porovnáme stav místa na počátku a na konci a pomocí toho zjišťujeme rozdíly mezi nimi. Porovnáním těchto dvou můžeme zjistit změny, které probíhaly jako

⁶¹ ČTK. Kriminalita v Česku klesla. Policie dokáže objasnit 97 procent vražd. *Deník.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/kriminalita-v-cr-loni-klesla-o-12-pct-na-217-927-trestnych-cinu-20170124.html

⁶² Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník

příčinný následek jednání na místě činu. Z toho výsledku poté stanovíme *modus operandi*, který nám pomůže při pátrání po typově stejných a podobných skutcích.⁶³

V rámci ohledání ale můžeme narazit na skutečnosti, které jsou v logickém rozporu s materiální situací. Jedná se o změny, které měly nastat, ovšem na místě činu zjištěny nebyly (u mrtvoly s četnými střelnými zraněními nenalezneme žádnou krev, logicky proto dovodíme že oběť byla usmrcena jinde a pak přemístěna) nebo při ohledání byly zjištěny určité změny, které se dostávají do rozporu s logikou modulu události (u krádeže vloupáním zjistíme, že sklo bylo rozbito tlakem zevnitř, nikoliv tlakem zvenčí) takovéto skutečnosti nazýváme tzv.

Negativní okolnosti.

*„Negativní okolnosti jsou tedy takové změny na ohledávaném objektu, které jsou v logickém rozporu s jinými informacemi získanými ohledáním. Jde buď o neexistenci změn, které se předpokládají, které by vzhledem k ostatním změnám měly být přítomny, anebo změny, které se v celkové situaci, v souhrnu ostatních změn jeví jako cizí prvky, jako prvky nelogické, rozporné či protichůdné, tedy změny, které sice existují, ale podle předpokladů by existovat neměly“.*⁶⁴

Negativní informace nesmí být podceňovány. Jsou důležitým zdrojem informací při ohledání zinscenovaných událostí, tj. uměle vytvořených situací s cílem:

- Pozměnit představu o tom, že na daném místě byl spáchán trestný čin
- Vytvořit mylnou představu o průběhu trestného činu ve snaze zakrýt jiný závažnější čin
- Snaha o zakrytí stop trestného činu
- Vytvořit mylnou představu u subjektů provádějících ohledání

Negativní okolnosti ovlivňují proces prověřování události. Přispívají k objektivnímu poznání pravé podstaty vyšetřované události a mohou poukázat na inscenaci či zakrývání trestné činnosti (místo nálezů mrtvoly není místem činu, nalezené stopy jsou uměle vytvořeny pachatelem). Negativní okolnosti vznikají nejen záměrnou činností pachatele, ale i přirozenými změnami např. působení času, přírodních vlivů, biologických pochodů, ale i špatně provedenou prací policistů.⁶⁵

⁶³ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 122,123

⁶⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 31

⁶⁵ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 121

Příčiny vzniku negativních okolností: ⁶⁶

Máme 3 kategorie vzniku negativních okolností

- a) Vzniklé neodbornou a nedůslednou prací policistů na místě činu
- b) Vzniklé přirozenými změnami na místě činu (stárnutí materiálu, vypařování tekutin)
- c) Vzniklé nepřirozenými změnami na místě činu. Jedná se zejména o negativní okolnosti vytvořené pachatelem

3.10 Hodnocení místa činu

Předmět poznání v rámci místa činu je určitým způsobem omezený a z hlediska času a prostoru v němž se odehrál kriminalisticky relevantní čin. Pachatel nějak jedná na místě činu, a to se pak odráží v materiálním prostředí. Odrazy jednotlivých jevů v materiálním prostředí nejsou nahodilé, protože se uskutečňují v souladu se zákonitostmi jejich vzniku, působením mezi nimi a tyto jevy jsou pak ve vzájemné souvislosti s místem činu. Na základě těchto zákonitostí se snažíme zjistit souvislost mezi trestným činem a následkem, mezi pachatelem a místem činu, mezi nástroji, které byly použity k vykonání trestného činu a stopami, které byly nalezeny na místě činu. To vše tvoří tzv. „situaci na místě činu“. Zkoumání situace na místě činu je podmíněno okolnostmi, které mohou mít subjektivní charakter (osoba, která čin vykonala) nebo objektivní charakter (samotné místo činu). Abychom kvalitně zajistili výsledek zkoumání na místě činu, musíme také dobře zvolit taktiku zkoumání samotné situace a použití vhodných technických prostředků.⁶⁷

Zkoumání situace na místě činu se provádí v ohraničených fázích, tyto fáze na sebe systematicky navazují. Procesu zkoumání situace na místě činu logicky předchází samotné vytvoření zkoumané situace, ta také vznikla v určitých fázích. Počáteční fáze souvisí s příchodem pachatele na určité místo a v určitém čase s cílem spáchat určitý čin (poškodit nebo ohrozit zájmy chráněné zákonem). Konečná fáze je pak ukončení jednání pachatele, a to buďto vykonáním zamýšleného činu nebo upuštěním od dokonání a jedná se konečnou strukturu místa činu, je tedy dána ukončením procesu, který je předmětem objasňování. Konečná situace, kterou pachatel zanechal na místě činu, ale nemusí být stejná jako při provedení ohledání.

⁶⁶ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 32

⁶⁷ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 99

Ohledání mohou ovlivnit např. povětrnostní vlivy, chemické procesy, biologické procesy (rozklad) atd., tyto vlivy pak ovlivňují materiální situaci na místě činu, vytvářejí nové stopy a změny, které už nesouvisejí s vlastním činem, který se snažíme objasnit. Cílem poznání situace na místě činu je získat co nejvěrnější obraz zkoumané události s tím, že se snažíme co nejvíce odstranit všechny změny a stopy v materiálním prostředí, které nesouvisejí se zkoumanou událostí.⁶⁸

K určení počáteční a konečné situace na místě činu používáme řadu prostředků, jedná se hlavně o výslechy osob (nejlepší je, pokud osoba je schopna popsat jak počáteční situaci, tak konečnou situaci na místě činu, ale nejpřesnější informace nám může poskytnout pachatel, který zkoumanou událost vyvolal) Když pak porovnáme počáteční a konečnou situaci na místě činu můžeme zjistit změny, které nastávaly. Při provedení porovnání dochází k tzv. myšlenkové rekonstrukci situace, která se mohla odehrát na místě činu. Zjištění doby počátku, průběhu a ukončení jednotlivých jevů má nenahraditelný význam při objasnění případu. Když stanovíme změny, které nastaly v materiální situaci, je důležité vyloučit ty změny, které nesouvisí s vyšetřovanou událostí. Při ohledání místa činu je důležité úplné zjištění všech okolností, mající význam pro poznání zkoumané události. Toho může být dosaženo jen pokud je vlastní ohledání provedeno organizovaně, cílevědomě a systematicky a při použití nejvhodnějších taktických způsobů a technických prostředků⁶⁹

V první fázi ohledání dochází k zjišťování prvotních informací, které ale zpravidla neumožňují určit vlastní průběh zkoumané události. V průběhu ohledání se tedy snažíme zjistit všechny možné skutečnosti, které nastaly na místě činu. I když se zdá, že určitá skutečnost nemá význam pro zkoumanou událost (nemá význam pro trestní řízení), musíme i tyto skutečnosti brát v úvahu a nelze je vynechat. Ohledání je totiž na počátku trestního řízení (přípravné řízení) a nemůžeme s přesností určit, zda určitá skutečnost bude, nebo nebude mít význam. Aby mohlo dojít k celkovému zhodnocení zkoumané situace na místě činu, musíme dodržet všechny postupy a činnosti, které se provádějí na místě činu. Jedná se zejména o shromáždění všech zajištěných objektů, stop a skutečností, studium materiálů a jejich vyhodnocení k situaci na místě činu, ale také i opakování pozorování určitých částí místa činu a objektů na místě činu. Tyto zjištěné materiály jsou pak rozděleny do skupin, a to podle jejich vztahu k vyšetřované události (vztah k osobě poškozeného, svědka a pachatele apod.). Dalším

⁶⁸ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 100

⁶⁹ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 100

kritériem rozdělení může být např. časová posloupnost změn vytvářeních na místě činu a taky rozdělení podle kvality informací obsažených v určité skutečnosti.⁷⁰

Máme několik pravidel, které upravují studium a hodnocení zjištěných informací a skutečností. Jde hlavně o:

- Provedení zkoumání a hodnocení konkrétních zjištěných skutečností a informací (zvláštní znaky, povaha)
- Určení vzájemných souvislostí mezi konkrétními skutečnostmi a jejich srovnání, časové souvislosti a návaznosti jednotlivých skutečností.
- Hodnocení zjištěných skutečností, a to v celkové souvislosti s prošetřovanou událostí jako jeden celek.

Cílem zkoumání situace na místě činu a hodnocení:

- Vyjasnit mechanismus vzniku skutečností, které bývají předmětem trestního řízení (způsob spáchání)
- Objasnit subjektivní a objektivní faktory, které mají podíl na spáchání činu
- Zjistit příčinou souvislost mezi jednáním a následkem
- Zjistit jiné faktory, které mohly mít ovlivnit spáchání trestného činu a jejich následky
- Stanovit celkový rozsah následků, identifikace věcí apod.

V počáteční fázi úkonů, které provádíme na místě činu (zpravidla prověření podnětu k zahájení trestního stíhání), máme většinou k dispozici pouze domněnky. I když máme k dispozici jednoznačné informace mj. stop vloupání do objektů, tak nám tyto informace poskytují další domněnky (způsob spáchání apod.). Čím více dochází k zjišťování nových faktů, které souvisí s případem, tím víc nabírají na věrohodnosti a významu. Výsledky celkového a důkladného zkoumání situace na místě činu jsou pak důležité pro další práci orgánů činných v trestním řízení.⁷¹

⁷⁰ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 101

⁷¹ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 101

4. Nové způsoby dokumentace místa činu a jeho ohledání

Při provádění jednotlivých úkonů, mezi ně patří i ohledání místa činu, se snažíme objasnit okolnosti konkrétní události z hlediska trestního řízení. Jsou zajišťovány informace významné pro proces odhalování a vyšetřování trestných činů. Aby mohli být takové informace dále použity, je nutné zachytit celý proces objasňování. Důkazní a jiné relevantní informace jsou zajišťovány a zjišťovány metodami kriminalistické praxe. Subjektem poznání je pak osoba, které využívá konkrétní kriminalistickou metodu. Cílem je předat informace dalším orgánům činných v trestním řízení a z toho důvodu musí být prameny informací a proces jejich získávání zdokumentovány, a to vhodnou formou.⁷²

Význam dokumentace je značný, dokumentace nám poskytuje názornou představu o konkrétní události, a to formou věrného obrazu. Dále dokumentuje fakta v takové formě, v jaké to vyžaduje trestní řád a tím umožní využití těchto materiálů, informací a stop jako důkazu v dalším řízení. Dokumentace je nutné provést takovým způsobem, aby další subjekty, které nebyly na místě činu, si dokázaly vytvořit ucelenou představu o místě činu, o předmětu ohledání, jak probíhalo ohledání místa činu. Využití dokumentace závisí na jejím množství, kvalitě, správnosti a úplnosti, využije se pro další průběh vyšetřování až ke konečnému rozhodnutí soudu, např. dokumentace musí být provedena takovým způsobem, aby později v trestním řízení, bude-li to třeba, mohla být na jejím základě provedena rekonstrukce jako důkazní prostředek. Dojde-li k nekvalitnímu zpracování dokumentace ohledání, může dojít až k znehodnocení důkazní hodnoty takto získaných informací, a jejich náprava je pak velmi obtížná.

Je nutné nejen provést dokumentaci místa činu, jeho ohledání, nálezy různých biologických, daktyloskopických, chemických stop, ale dokumentujeme taky i výsledky podezřelé osoby, konfrontaci obviněných. V rámci procesního práva musíme zdokumentovat materiální stopy a místa, okolnosti jejich nálezu, výsledky určitých úkonů.⁷³

Jedná se o časově i organizačně náročný proces. Provádí se systematicky a koordinovaně s ostatními aktivitami na místě činu. Na osobu provádějící dokumentace (nejčastěji kriminalistický technik) jsou kladeny vysoké nároky: a to na její schopnosti řešit

⁷² PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 110

⁷³ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 94

nastalé komplikace, reakce na neznámé situace, schopnosti improvizace, inovace. Nejedná se totiž o rutinní záležitost. Každý případ je odlišný od jiného, v něčem si mohou být podobné, ale nikdy nebudou úplně stejné. Proto je nutné přistupovat i k dokumentaci individuálně případ od případu, ale vždy musíme dodržovat všechny platné zásady pro pořizování dokumentace.⁷⁴

Na místě trestního činu se během ohledání pořizuje:

- Protokol
- Video
- Fotografování
- Pořizování náčrtků

Tyto čtyři uvedené činnosti dokumentace jsou velmi důležité a nelze je vzájemně nahradit (nemůžeme nahradit protokol videem, fotografií náčrtkem apod.). Každá metoda má svoji informační schopnost, působí na různé smysly vnímání, poskytuje jiný pohled na věc a umožňuje aplikaci dalších forenzních nebo kriminalistických metod. Například z kvalitního videozáznamu lze dobře poznat mimiku tváře vyslychané osoby a z toho můžeme usoudit např. psychický stav vyslychané osoby, chování osoby v danou chvíli, ale nemůžeme přesně určit vzdálenosti předmětů na záznamu. To je zase výhodou statické fotografie, kde se k snímanému objektu přiloží měřítko délky. Pokud se nám podaří ze snímků objektů, stop a dalších předmětů, získat konkrétní vzdálenost a úhly mezi nimi, můžeme pak tyto hodnoty dále vložit do různých specializovaných softwarů a využít další metody pro objasnění události.⁷⁵

Dokumentace nám dává možnost jejího využití v procesu poznání. Jde hlavně o tyto možnosti:⁷⁶

- Věrné zobrazení materiální situace místa relevantní události
- Znovu objevení materiální situace
- Věrného zobrazení okolností a podmínek použitých kriminalistické praxe k získání kriminalisticky nebo právně relevantních událostí
- Vytvoření představy o průběhu a výsledku použitých kriminalistických metod u subjektů, které nebyly aplikací těchto metod dotčeny
- Zachycení použitých metod, prostředků a výsledků znaleckého zkoumání

⁷⁴ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 120

⁷⁵ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 120

⁷⁶ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 110

- Získání podkladů pro objektivní hodnocení získaných důkazních a jiných informací dalšími orgány činným v trestním řízení

Způsoby a druhy pořizování kriminalistické dokumentace se neustále vyvíjejí, a to v závislosti na technologickém pokroku. Nové způsoby nám nejen umožňují lépe zdokumentovat a poznat zkoumanou událost, ale také mohou dokumentaci podstatně časově zkrátit. Pokud jsme v minulosti chtěli pořídít filmový záznam, muselo se pořídít audio a video zvlášť a až poté složit v jeden záznam, dnes již máme digitální kamery, které nejen umožňují provést snadnou videodokumentaci, ale i další práce s pořízeným snímkem je o poznání jednodušší.

4.1 Základní zásady kriminalistické dokumentace

Kriminalistická dokumentace, také forenzní dokumentace, má své specifické zásady, které při provádění dokumentace v jiných oborech nenajdeme, vycházejí z jejího účelu. Tyto zásady jsou:⁷⁷

Včasnost a nenahraditelnost dokumentace. Dokumentaci je potřeba provést co nejdříve, protože stopy a jiné důkazy podléhají zákonným změnám, a to v důsledku působení času a jiných přirozených pochodů (biologických, chemických). Tyto změny nikdy nejsou k lepšímu a včasnost provedení dokumentace má za následek největší informační hodnotu stop a jiných důkazů. Nenahraditelnost kriminalistické dokumentace spočívá tom, že ji nelze nahradit ničím jiným v procesu poznání.

Objektivnost dokumentace. Abychom mohli dojít k objektivnímu poznání skutkové podstaty, musí být objektivní i dokumentace průběhu a výsledku použitých dokumentačních metod.

Účinnost dokumentačních metod. Účinnost dokumentačních metod se chápe jako reálná možnost a schopnost dokumentační metody být metodou poznání a v možnosti snadného dešifrování informací obsažených v dokumentaci.

⁷⁷ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 111

Úplnost dokumentace. Je třeba podrobně zachytit podstatné skutečnosti, u méně podstatných skutečností stačí méně detailní dokumentace a dokumentaci je možné vynechat u zcela zřejmě nepodstatných skutečností.

Komplexní dokumentace. Jde o využití předností jednotlivých metod, způsobů a prostředků dokumentace. Zvolit co nejvhodnější způsob dokumentace.

4.2 Druhy kriminalistické dokumentace

Máme dva základní druhy dokumentace, a to protokol a obrazovou dokumentaci. Obrazová dokumentace se dělí na fotografie a video dokumentaci. Doplnující metody dokumentace jsou: Topografická dokumentace, Grafická dokumentace a Obrazové výstupy ze specializovaného softwaru nebo technologií.

4.2.1 Protokol

Tento druh kriminalistické dokumentace upravuje ustanovení § 55 trestního řádu. Je to obligatorní způsob dokumentace v případě že zákon nestanoví něco jiného. O každém úkonu trestního řízení se sepíše protokol, a to při provádění úkonu nebo bezprostředně po něm. V protokolu se v písemné formě zachycují veškeré skutečnosti, fakta a okolnosti bezprostředně pozorované a vnímané osobou, která protokol sepisuje a která také odpovídá za jeho správnost. Z procesního hlediska jde o nejdůležitější důkazní prostředek a ostatní druhy dokumentace jako fotodokumentace, plánek atd. ho pouze doplňují. Protokol musí obsahovat stručné a výstižné popsání průběhu a výsledku prováděného úkonu, nesmí zde být žádné subjektivní hodnocení osoby sepisující protokol. Nedílnou součástí protokolu je topografická dokumentace a fotografická dokumentace, nebo videodokumentace. Protokol se skládá ze tří hlavních částí, a to z úvodní, popisné a závěrečné části.⁷⁸

Úvodní část. Tato část protokolu obsahuje:

- označení policejního orgánu, který ohledání provádí
- jména a příjmení úředních osob, které provádějí ohledání
- označení události, která je předmětem ohledání

⁷⁸ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 111

- místo, čas a předmět ohledání
- povětrnostní a světelné podmínky v době ohledání
- použité kriminalistické metody
- podnět na jehož základě bylo zahájeno ohledání
- jména a příjmení dalších přítomných účastníků ohledání, jejich adresy a další identifikační údaje

Popisná část. Tato část popisuje samotný průběh ohledání, přesný popis všeho, co bylo ohledáním místa činu zjištěno, postup a výsledky ohledání. Mělo by to být učiněno stručně a výstižně. Tato část bývá nejobsáhlejší částí protokolu a obsahuje:

- Popis místa činu s přesným vyznačení hranic
- Přípustkové cesty, jejich popis a co na nich bylo zjištěno
- Podrobný popis situace na místě činu, přesné označení objektů a jejich umístění
- Přesný popis míst nálezů nejdůležitějších stop
- Negativní okolnosti
- Určité zvláštnosti ohledání a další neobvyklé skutečnosti atd.

Závěrečná část. Obsah závěrečné části protokolu, závisí na konkrétní použité metodě kriminalistické praxe. Vždy bude obsahovat vyjádření účastníků k průběhu ohledání, použité metody a výsledkům ohledání, případně také námitky proti způsobu provedení ohledání či proti obsahu protokolu a datum a čas skončení ohledání místa činu. Dále může obsahovat také seznam a bližší popis všech zajištěných stop, místo, kam byly zaslány stopy ke zkoumání, zda byl použit služební pes, nebo proč nebyl použit, jestli byly použity speciální technické prostředky (UV lampa) apod. Závěrem této části je podpisová doložka. Tato doložka obsahuje podpisy všech osob, které byly přítomny při ohledání.⁷⁹

Pokud nelze protokol vypracovat okamžitě na místě činu, můžeme protokol o ohledání místa činu sepsat i později, a to na základě ustanovení § 55 odst. 1 trestního řádu. Pokud sepisujeme protokol později a zúčastněné osoby jsou nedosažitelné k potvrzení správnosti protokolu svým podpisem, musí být jejich ověřená totožnost zaznamenána do protokolu takovým způsobem, aby mohli být v případě vyslechnuty pro potřeby orgánu činného v trestním řízení.

⁷⁹ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 113

4.3 Obrazová dokumentace

- Obrazovou dokumentaci lze rozdělit na:
- Fotodokumentaci
- Videodokumentace
- Topografickou dokumentaci
- Grafickou dokumentaci
- Obrazové výstupy ze specializovaného softwaru nebo technologií

4.3.1 Fotodokumentace

Fotodokumentace je jednou z nejvýznamnějších, nejstarších a v praxi nejvíce používanou dokumentační metodou. Jedná se také o obligatorní doplněk protokolu ohledání místa činu. To ovšem neznamena, že se vůbec nevyvíjela. Postupem času docházelo k objevování nových možností, jak fotodokumentaci provést a zachytit. Chemické fotografické procesy jsou dnes již zcela nahrazeny digitálními fotografiemi a záznamovými technologiemi, které souvisejí s informačními technologiemi. Existuje řada softwarů, které nám umožňují digitální fotografii nějakým způsobem upravit, zlepšit a dále zpracovat. Můžeme odstranit chyby, kazy, zostrit snímek, přiblížit apod. Proto nám digitální fotografie umožňuje získat více informací než fotografie klasické.⁸⁰

Další možné výhody lze spatřovat ve snadném sdílení fotografií, urychlené zpracování v informačních systémech a taky v automatické vyhodnocování a další distribuci. Rozhodně je jednodušší a rychlejší poslat fotografii např. přes datovou schránku než posílat poštou. Digitální obrazová dokumentace je v dnešní době propojena s biometrickými systémy, jedná se například o automatické rozpoznání osob na základě tváře. Moderní digitální fotografie v sobě obsahují i čas a místo pořízení snímku, ty nejlepší pak obsahují i GPS souřadnice.

I přes pokrok v technologiích fotodokumentace nám klasické dělení pořizovaných fotografií zůstává stejné, nejde totiž o rozdělení na základě technologie, ale podle záběru. Toto dělení je takové:

Orientační fotografie. Tento druh fotografie nám pomáhá zachytit obecnou charakteristiku prostředí. Zobrazuje jak místo činu, tak jeho okolí a další orientační body,

⁸⁰ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 95

kterými jsou např. přístupová cesta, ale i překážky na místě činu. Jde o zobrazení teritoriálního umístění místa ohledání neboli vztahu místa činu k okolnímu prostředí a terénu. Musí z ní být jasné o jaké prostředí se jedná (uzavřený prostor, les).⁸¹

Celková situační fotografie. Tato fotografie nám pomáhá zobrazit původní situaci na místě činu, ještě před zahájením ohledání. Slouží k zachycení celého pohledu místa bez přilehlých objektů. Zobrazuje místo činu tak, abychom ho mohli identifikovat, orientovat se v prostředí. Fotografie se pořizuje z mnoha různých úhlů, podmínkou je fixace na jeden stálý ústřední objekt (u vraždy to bude mrtvola oběti). Když se místo činu nalézá ve více uzavřených prostorech, pořídí se situační fotografie každého prostoru. Celkový záběr místa je pak stanoven pomocí snímků v záběru 360 °.⁸²

Polodetailní fotografie. Tento druh fotografie slouží k zachycení nejdůležitějších částí a detailů místa činu se stopami a objekty, které s ním bezprostředně souvisí, a to v dostatečném měřítku. Polodetailní fotografie navazují na celkovou situační fotografii. Všechny zachycené části a detaily musí být v prostorové souvislosti s ústředním objektem nebo k jiným detailům.

Detailní fotografie. Tato fotografie už zachycuje jednotlivé objekty, předměty a stopy (trasologické stopy, daktyloskopické stopy). Na rozdíl od předešlých fotografií zobrazuje detaily situace na místě činu izolovaně, bez souvislosti s dalšími stopami a detaily. Pořizuje se v co největším možném přiblížení za dodržení podmínky: nesmí dojít ke ztrátě logiky a obsahu snímku. Zobrazují typické vlastnosti fotografovaných předmětů (struktura, tvar) Předměty jsou fotografovány s přiloženým měřítkem a s číselným označením. Detailní fotografie navazují na Polodetailní fotografie, jedná se o další stupeň optického přiblížení.⁸³

Celkově přehledná fotografie. Tento druh fotografií se používá při ohledání místa činu. Tyto fotografie se pořizují po ukončení podrobného ohledání a označení jednotlivých stop a předmětů fotografickými čísly. Provádí se fotografie celého místa činu, ale bez přilehlých prostor a zpravidla z míst, které byly použity při fotografování celkově situační fotografie.

⁸¹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3

⁸² RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 96

⁸³ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. str. 66

Zachycují tedy celkové rozmístění všech předmětů a stop zjištěných při ohledání a označenými čísly.⁸⁴

Při fotografické dokumentaci místa činu se používají i další druhy fotografií. Tyto druhy jsou méně obvyklé, ale k jejich pořízení není potřeba žádná speciální technika.

Jde například o:

- Makrofotografie
- Mikrofotografie
- Panoramatické fotografie
- Fotografie živé osoby
- Fotografie mrtvoly

4.3.2 Videodokumentace

V minulosti byly používány klasické filmové záznamy, které ovšem byly náročné jak na zpracování, tak také v nákladech. Z těchto důvodů byly velmi rychle nahrazeny právě videodokumentací.

Na rozdíl od fotodokumentace nám videodokumentace umožňuje nejen zachycení prvků použité kriminalistické metody a jejich výsledků, ale i celkový průběh aplikace kriminalistické metody. Hlavní uplatnění nalézá při dokumentování procesních úkonů (rekonstrukce, prověrka na místě, vyšetřovací experiment) To ale neznamená že nenajde uplatnění při dokumentování místa činu. Pořízení videozáznam se po verifikaci jeho původnosti archivuje, a to v nezměněné podobě a u útvaru, který videozáznam pořídil. Pokud to policejní orgán potřebuje pro svoji potřebu, může pořizovat pracovní kopie.⁸⁵

Videodokumentace se používá k zachycení obrazového i zvukového záznamu situace na místě činu a k zachycení postupu, průběhu a výsledku ohledání místa činu. Videodokumentaci má na starosti většinou kriminalistický technik. Hlavní výhoda spočívá v dokonalém zachycení děje na místě činu. Při pořizování videodokumentace postupujeme podobně jako při zajišťování fotodokumentace. Nejdříve zdokumentujeme celkový stav na místě činu před vlastním

⁸⁴ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 114

⁸⁵ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 118

ohledáním a poté dokumentujeme jednotlivé stopy, předměty atd., jejich vzájemná poloha a umístění. Chceme-li aby videozáznam mohl sloužit jako důkazní prostředek, musí splňovat stejné náležitosti jako trestní řád stanoví pro protokol v ustanovení § 55 trestního řádu.⁸⁶

V dnešní době získávají na významu hlavně videozáznamy z průmyslových a bezpečnostních kamer. Takovéto kamerové systémy najdeme na různých místech, většinou tam kde hrozí nějaké riziko, nebo místa, které mají lokální, centrální či globální význam. U těchto objektů je kamerové pokrytí největšího rozsahu. Takové kamery pak mají velký význam v kriminalistice, a to z toho důvodu, že na rozdíl od předešlé dokumentace, které je zpravidla prováděna „*ex post*“, dokáží zaznamenat celkový průběh jakékoliv události v okolí, které snímají. Pokud se stane nějaký trestný čin před takovou kamerou, můžeme sledovat celý jeho průběh. Z hlediska významu pro ohledání místa činu můžeme podle záznamu určit, jak se pachatel na místě choval, kde se pohyboval, nebo kde schoval předměty použité pro spáchání trestného činu. Takové záznamy pak navazují na další technologie např. systém rozpoznání registračních značek vozidla, identifikace osob podle tváře, ale i identifikaci osob na základě bipedální lokomoce. Samozřejmě velmi záleží na kvalitě pořízeného záznamu. Nejnovější kamery jsou schopny pořizovat záznam i v noci, nebo dokonce měřit srdeční tep, ale v praxi se setkáváme se situacemi, kdy policie žádá o pomoc s identifikací a z přiloženého záznamu jsem rádi, že poznáme že se jedná o člověka.⁸⁷

4.3.3 Topografická dokumentace

Topografická dokumentace je další důležitou částí kriminalistické dokumentace. Využívá se při zhotovování náčrtků, plánek a schémat místa činu a jiných kriminalisticky relevantních míst. Podstatou topografické dokumentace je vyměřování, znázornění a grafické zobrazení zemského povrchu a dalších trvalých i pohyblivých předmětů, které se na místě činu nacházejí. Topografická dokumentace nám poskytuje důležité informace o podrobnosti terénu a objektů, jejich rozměr, tvar a vzájemné umístění jednotlivých objektů a stop na místě činu, které se dokumentují. Provádí se zpravidla v průběhu jednotlivých fází ohledání místa činu.⁸⁸

⁸⁶ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním

⁸⁷ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 97

⁸⁸ Policie ČR. *Kriminalistická dokumentace*. Policie.cz [online]. 2019 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-4.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>

Topografická dokumentace je spolu s fotodokumentací obligatorní doplněk protokolu o ohledání místa činu a tvoří ji:

- Náčrtek
- plánec

při provádění topografické dokumentace lze použít:

- měřičské metody (metoda polárních souřadnic, metoda protínání)
- fotogrammetrické metody (jednosnímková fotogrammetrie)
- jiné metody (zaměřování pomocí systému GPS)

Náčrtek je grafické znázornění místa ohledání, zobrazuje přibližný obraz místa události, kde provádíme ohledání, a to v přibližném měřítku a zobrazuje její horizontální průmět. Do náčrtku se zachycují předměty, stopy a další informace tak, jak jsou při ohledání zjišťovány, ale zachycují se jen ty informace, které souvisí s účelem prováděné topografické dokumentace. Nelze ale přesně předvídat jaké informace budou podstatné a jaké ne, záleží pak na konkrétní situaci na místě činu a taky na subjektu, který náčrtek vytváří. Informace, stopy a věci, které zaznamenáváme do náčrtku musí být shodné s protokolem o ohledání. Náčrtek slouží jako podklad pro zpracování plánu, ale může plánec i nahradit, a to v případě objasňování méně závažných trestních věcí.⁸⁹

Náčrtek může být:

- **Orientační:** ten zaznamenává samotné místo ohledání s jeho nejbližším okolím, jeho teritoriální umístění a také důležité objekty (přístupové cesty, toky atd.)
- **Situační:** slouží k zachycení všech objektů, díky kterým můžeme objasnit situaci na místě činu, jedná se například o důležité stopy a jejich poloha, stopy příchodu pachatele apod.
- **Polodetailní a detailní:** ten už zaznamenává jednotlivé menší úseky místa činu, umístění jednotlivých předmětů. Vlastně slouží k zachycení umístění jednotlivých stop, věcí a jejich stav.

Plánec. Je grafické znázornění místa činu a dalšího okolí, které má určitý vztah o prošetřované události. Plánec je narysován přesně podle porízeného náčrtku a jeho měřítku.

⁸⁹ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 123

Měřítka musíme určit tak, aby se nám plánek vešel do spisu. Rozměry plánu pak udávají, kde bude probíhat samotné ohledání místa události.⁹⁰

Na počátku kriminalistické techniky se používali náčrtky a snímky, které byly ručně pořízené a doplňovali fotodokumentaci. Od ručně namalovaných náčrtků se s rozvojem techniky postupně přecházelo na používání kreslicích šablon (rozměr zbraní, nalezených předmětů atd.), tyto šablony jsou vyrobeny z plastu. V dnešní době počítačů a rozvoje softwarů dochází k postupnému nahrazování kreslicích šablon, a to speciálními softwary. Takovéto softwary nám pak umožňují kreslit v 2D nebo 3D rozměru prostoru plánu. I u topografické dokumentace se pořizují snímky. Existují i speciální pokročilé fotoaparáty, které jsou schopné pořizovat panoramatické snímky, a to v úhlu 360° a používají HDRI technologii (High Dynamic Range Imaging, jde technologii, která umožňuje větší a rozšířenou reprodukci rozsahu osvětlení a zastínění části snímku mezi jeho nejsvětlejším a nejtmaším bodem, než je to možné u techniky, která nedisponuje takovouto technologií). Postupně se pořizuje několik snímků jednoho a téže místa v různých expozičních režimech a následně se vloží do speciálního softwaru, kde dojde ke složení v jeden obraz. HDRI technologie předchází přeexponování a podexponování míst na pořízeném snímku ve velmi kontrastním prostředí. Na takových snímcích nejsou pak moc přesvětlená místa, nebo tmavá místa a nedochází ke ztrátě obrazové informace. Pokročilé technologie typu HDRI se používají pro dokumentaci místa trestného činu a dokumentace má pak velmi značnou vypovídající hodnotu. Ze snímků speciálně pořízených, a s využitím specifické technologie snímání, je možné i měřit a určit vzdálenost a úhly jednotlivých objektů, a tak můžeme přesně geometricky a prostorově vymezit prostor, kde dokumentace probíhá.⁹¹

Mezi topografickou dokumentací se řadí i mapy a jiné mapové podklady. I ty jsou dnes již digitalizované a jejich zpracování se provádí v tzv. vrstvách. Záleží na vlastním digitalizovaném zobrazení a následném zpracování, ale např. první vrstvu budou tvořit klasické mapové podklady (vrstevnice, zobrazení terénu a řek), druhou vrstvou mohou být určité technologické rozvody (rozvod plynu, elektřiny, vody a kanalizace), nebo dopravní infrastruktura. Vznikne nám pak jakási posloupnost vrstev a pomocí počítačů se vytvářejí další

⁹⁰ PORADA, Viktor a Roman RAK. *Případové studie primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7. str. 118

⁹¹ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 98

vrstvy nápadů trestné činnosti podle jejich druhů apod. a pomocí toho můžeme pak řídit bezpečnostní situaci. Do digitálních map a jiných mapových podkladů pak promítneme důsledky určitých událostí, např. důsledky velké dopravní nehody (pád letadla, vážná nehoda více vozidel na dálnici apod.) a tím můžeme dokumentovat místo činu nebo jiné kriminalisticky relevantní události.⁹²

4.3.4 Grafická dokumentace

Při procesu fotografování jsou jeho výstupem fotografie. Zatímco fotografiemi samotnými se zabývá kriminalistická fotodokumentace, grafickou dokumentace chápeme jako výstup z různých informačních systémů, technologií, nebo zařízení ve formě simulačních obrazů, schémat, grafů, technických plánů atd., které nám umožňují vizuálně popsat, znázornit a zdokumentovat kriminalisticky relevantní objekty, procesy a události. Takovéto výstupy jsou dnes již zpravidla v digitální podobě.⁹³

4.3.5 Obrazové výstupy ze specializovaného softwaru

Tento druh dokumentace nám pomáhá při dokumentování digitálních stop. Ne všechny fotografie, nebo jiné záznamy dokumentace vznikají ve fotografickém procesu. Problém je u dokumentace digitálních stop a jiných stop zjištěných mikroskopem (mikrostopy), které není možné zachytit fotoaparátem. K dokumentaci digitálních stop nám slouží speciální forenzní software, který dokáže vizualizovat jednotlivé bloky dat umístěných na disku, v různých adresářích a sektorech. K jednoduším blokům dat pak software přiřadí různé informace: způsob vytvoření, čas vytvoření, jestli se k souborům váží vlastnická či autorská práva apod. Obdobným způsobem se získávají i obrazové informace z mikroskopů a jiných systémů zajišťování mikrostopy, které jsou téměř vždy propojeny s počítačovými systémy. Obrazové informace se zobrazují na monitoru, nebo v digitálním souboru. Takto získané informace můžeme přenášet, tisknout apod. Nejedná se ale o klasickou fotografickou dokumentaci. Mezi příklady lze uvést technologie na rozpoznávání ochranných prvků bankovek nebo jiných důležitých dokumentů (cenné listiny), tyto moderní technologie pracují na metodě různých

⁹² RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 99

⁹³ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 99

světelných spektrech. Poskytují nám obrazovou, grafickou a textovou dokumentaci, kterou můžeme dále využívat ve forenzní praxi.⁹⁴

⁹⁴ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 100

5. Význam místa činu jako důkazu v trestním řízení

Samotné místo činu neslouží jako důkaz v trestním řízení. Tím je např. až jeho vlastní ohledání, kterým jsem se zabýval v kapitole 3. o provedení ohledání se sepíše protokol a ten pak lze provést v dokazování, nelze ale říci že místo činu jako takové nemá žádný význam pro trestní řízení. Z místa činu získáváme stopy a důkazy, které jsou dále prováděny v dokazování v trestním řízení, stanovení místní příslušnosti apod.

5.1 Stanovení místní příslušnosti soudu

Místo činu je rozhodující pro stanovení místní příslušnosti soudu k řízení o trestném činu. V trestním právu procesním je určující pro stanovení místní příslušnosti soudu místo k řízení o trestném činu, kde byl trestný čin spáchán, jedná se o místo, kde byla naplněna objektivní stránka trestného činu. Právní úpravu najdeme v ustanovení § 18 trestního řádu, odstavec 1 nám říká, že řízení koná soud, v jehož obvodu byl trestný čin spáchán. Odstavec 2 upravuje situaci, kdy se místo činu nepodařilo zjistit nebo byl-li čin spáchán v cizině, v tomto případě je pak příslušný k řízení soud, v jehož odvodu obvinění bydlí, pracuje, nebo se zdržuje, jestli se ale nepodaří zjistit ani tato místa, nebo je místo mimo území České republiky, je příslušný k řízení soud, v jehož odvodu vyšel čin najevo.⁹⁵

Je zde výjimka, a to v případě stanovení místní příslušnosti pro trestné činy spáchané mladistvými pachateli a pro činy jinak trestné spáchané osobami mladšími patnácti let. Podle §37 zákona č. 218/2003 Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, je místně příslušný soud pro mládež, v jehož obvodu mladiství bydlí a pokud nemá trvalé bydliště tak je příslušný soud v jehož obvodu se zdržuje nebo pracuje. Pokud ovšem nelze takové místo určit, nebo jsou-li mimo území České republiky, tak podle odstavce 2 stejného zákona koná v řízení soud pro mládež, v jehož odvodu bylo provinění spácháno a jestliže nelze místo činu zjistit tak koná soud pro mládež, v jehož obvodu čin vyšel najevo.⁹⁶

Místní příslušnost soudu k řízení o trestném činu podle místa, kde čin vyšel najevo je podpůrné hledisko, takovým místem může být pouze místo na území České republiky. Tam,

⁹⁵ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním

⁹⁶ Zákon č. 218/2003 Sb. *Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů*, §37

kde dojde k dokonání trestného činu, je místem kde byl trestný čin spáchán. Většinou se tedy jedná o místo, kde došlo k takovému jednání pachatele, které naplnilo objektivní stránku trestného činu, ale může jim být i místo kde nastal nebo měl nastat následek trestného činu. Tyto místa nemusí být stejná a mohou se lišit.⁹⁷

Je potřeba také zmínit tzv. distanční delikty. O distanční delikt jde v případě, že následek, který nastal nebo měl nastat na jiném místě, než byl čin vykonán. Z právního hlediska je pak typické, že považuje obě místa za místa spáchání trestného činu. Jedná se pak tedy o místo, kde pachatel vykonal trestní jednání a také o místo kde mělo dojít nebo došlo k následku.⁹⁸

5.2 Místo činu a stopy

Místo činu je jedním z nejdůležitějších zdrojů kriminalistických stop a informací, které mohou sloužit k identifikaci konkrétního objektu, který je vytvořil a poté sloužit jako důkazní prostředky v trestním řízení, nebo nám mohou pomoci při pátrání a identifikaci pachatele trestného činu.

„Za kriminalistickou stopu je považována každá změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně místně nebo alespoň časově souvisí s vyšetřovnou událostí, obsahuje kriminalisticky nebo trestněprávně relevantní informaci a je zjistitelná a informace z ní využitelná pomocí přístupných kriminalistických, přírodovědných a technických metod, prostředků a postupů“⁹⁹

Základní rozdělení stop je na stopy paměťové a stopy materiální. Rozdíl je v způsoby vzniku takových stop. Stopy paměťové vznikají ve vědomí člověka (např. svědek spatří určité jednání na místě činu, toto jednání nějak vnímá a to např., zrakem, sluchem, čichem, hmatem a tyto informace se pak ukládají do jeho paměti) a stopy materiální vznikají již na nejrůznějších objektech, tyto objekty mohou být neživé nebo živé.

⁹⁷ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 102

⁹⁸ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. str. 450

⁹⁹ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 35

5.2.1 Paměťové stopy

Paměťové stopy vznikají zprostředkovaně, a to pomocí lidského vnímání. Vnímáme nějakou událost svými smysly. Může jít teda o stopy „sluchové, zrakové apod.“ Takovéto stopy bývají ovlivněny osobou, která je vnímala a uchovala do paměti (lidská paměť není dokonalá a velmi záleží na konkrétní osobě, ale obecně můžeme říci, že čím víc času uplyne od doby uložení stopy do paměti, tím víc ztrácí na kvalitě). Paměťové stopy nevznikají ihned po příslušném vjemu, je zde určitá prodleva (prodleva může být i značně dlouhá, jedná se o případy při dopravních nehodách, kdy může dojít k poranění mozku a pak nejsme schopny si ihned vybavit co se stalo nebo nestalo). Nelze je také využívat opakovaně, když znova vyslechneme osobu nedovíme se buďto žádné nové informace nebo pouze informace vymyšlené. Problém paměťových stop je v jejich dostupnosti, pokud určitá osoba nechce nebo nemůže sdělit obsah moc s tím neuděláme (můžeme nařídít výslech svědka, ale pokud je svědek v bezvědomí můžeme maximálně počkat, jestli se z toho dostane). Ke ztrátě paměťových stop dochází v případě smrti osoby, která je vnímala.¹⁰⁰

5.2.2 Materiální stopa

Materiální stopy dělíme podle druhu informací, které stopy obsahují.¹⁰¹

- Stopy obsahující základní informace o struktuře vnější stavby objektu. (stopy mechanoskopické, daktyloskopické, trasologické apod.)
- Stopy obsahující základní informaci o struktuře vnitřní stavby objektu. (stopy chemické, pyrotechnické, biologické apod.)
- Stopy obsahující informaci o funkčních a dynamických vlastnostech a návycích (např. stopy hlasu, chůze)
- Stopy obsahující sdruženou informaci o vlastnostech objektu, který ji vytvořil. (daktyloskopická stopa vytvořená krví)

¹⁰⁰ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 36

¹⁰¹ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 37

5.2.3 Význam kriminalistických stop

Kriminalistické stopy a proces jejich vzniku, v souvislosti s prošetřovanou událostí, jsou vždy objektivní, a proto informace, které získáme ze stop můžeme použít jako důkaz pro zjištění objektivní pravdy o prošetřované události. Pomocí kriminalistických stop můžeme:

- Vytvořit si celkovou představu o situaci a detailech na místě činu
- Vytvořit si představu o pachateli trestného činu (fyzických vlastnostech apod.) a také určit druhy a jednotlivé zvláštnosti použitých prostředků
- Provést identifikaci konkrétního objektu nebo alespoň zjistit jeho skupinovou příslušnost

Takovéto stopy lze využít v procesu kriminalistické identifikace a následně provést identifikaci osoby, věci, které určitou kriminalistickou stopu vytvořily. To se nazývá kriminalisticko-technický význam stop. Praktický význam stop spočívá v tom, že z nich můžeme získat důkazně relevantní informace, a to buď na úrovni identifikační a neidentifikační. Při identifikační úrovni dochází k individuální identifikaci objektu (přiřadíme konkrétní předmět ke konkrétní stopě, ale může se jednat i o stopu a osobu, na místě činu nalezneme daktyloskopické stopy, které nám pomohou identifikovat osobu, která se na místě činu pohybovala). Na úrovni neidentifikační zjišťujeme mechanismus vzniku stop, mechanismus události trestného činu (oběť byla usmrcena jinde a poté byla převezena na místo nálezu) apod.¹⁰²

5.3 Místo činu a dokazování

Místo činu nám poskytuje jedny z nejdůležitějších informací pro dokazování v trestním řízení. Co je třeba dokazovat upravuje ustanovení § 89 trestního řádu. Odstavec 1 tohoto paragrafu nám říká co je třeba dokazovat a jde zejména o:¹⁰³

- Zda nastal konkrétní skutek, v kterém je spatřováno spáchání trestného činu
- Zda tento skutek spáchal obviněný, z jakého motivu
- Zjištění podstatných okolností mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu

¹⁰² RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 43

¹⁰³ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

- Zjištění podstatných okolností k posouzení osobních poměrů pachatele
- Zjištění následku, výši škody způsobené trestním činem
- Zjištění okolností, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání

Podle odstavce 2 téhož § pak za důkaz může sloužit vše co může přispět k objasnění věci, jedná se zejména o výpovědi svědků věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání.

Místo činu má hlavně význam pro přípravné řízení. Právní úpravu najdeme v ustanovení § 158 trestního řádu. Policejní orgán může dostat podnět, že se údajně stal trestný čin a vyjede prošetřit toto oznámení. Na místě nejprve provede veškerá potřebná šetření a opatření k odhalení skutečností, které nasvědčují spáchání trestného činu a směřující ke zjištění pachatele tohoto činu. O zahájení úkonů trestního řízení k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, sepíše policejní orgán neprodleně záznam, ve kterém uvede skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje, a způsob, jakým se o nich dověděl. Policejní orgán opatřuje a zajišťuje stopy, potřebné podklady a nezbytná vysvětlení. Při provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů sepíše policejní orgán záznam až po provedení těchto úkolů, můžeme tedy říci že se přípravné řízení zahajuje už provedením takovýchto úkolů (ustanovení § 158 odst. 3)¹⁰⁴

Na místě činu také získáváme stopy a informace směřující k identifikace pachatele. Pokud prověřované, zjištěné a odůvodněné skutečnosti na místě činu podle § 158 trestního řádu nasvědčují že byl spáchán trestný čin a můžeme dostatečně určit, že jej spáchala konkrétní osoba, rozhodne policejní orgán neprodleně o zahájení trestného stíhání této osoby jako obviněného (ustanovení § 160 odst. trestního řádu). Tyto informace získáváme právě na místě činu, a proto se jedná o nenahraditelný zdroj informací v trestním řízení. Vyhledáváme veškeré důkazy, předměty a stopy, které mohou svědčit jak ve prospěch pachatele, tak v jeho neprospěch.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

¹⁰⁵ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

6. Závěr

Při zpracování této práce jsem si uvědomil, jak rozmanitý je pojem „*místo činu*“, na závěr bych chtěl shrnout více popsané. Místo činu většinou chápeme z kriminalistického hlediska, a to jako nějaké místo, kde se stal trestný čin a kde se zajišťují stopy. Při bližším zkoumání ale zjistíme, že pojem místa činu je nejen o hodně více obsáhlý, ale má také značný vliv na trestní řízení. Význam místa činu je nepopiratelný, a to jak z kriminalistického hlediska, tak pro jeho vliv na samotné trestní řízení. Pokusů o definování „*místa činu*“ je hned několik, většina autorů se alespoň shoduje na tom, že se jedná o místo, kde prověřujeme určitou událost (ve které může být spatřován trestný čin) a o toto místo je určitou součástí prostoru události. Co ale můžeme s jistotou říci je to, že místo činu je jedním z nejdůležitějších zdrojů informací a důkazů pro trestní řízení.

Místo činu má vliv i před zahájením trestního řízení, kdy je nutné zjistit, zda prověřovaná událost je skutečně trestným činem (ustanovení § 158 odst. 1, trestní řád) a jestli ano, tak zahájit úkony trestního řízení a sepsat o tom záznam, kterým se zahajuje přípravné řízení § 158 odst. 3, trestní řád. (Pokud hrozí prodlení lze záznam sepsat až po provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů podle § 158 odst.3 písm. d, trestního řádu a tím se vlastně zahájí přípravné řízení). V přípravném řízení je místo činu předmětem, podle mého názoru, jedné z nejdůležitějších částí přípravného řízení a tou je ohledání. Ohledání upravuje ustanovení § 113 trestního řádu a jedná se o kriminalistický úkon důležitý pro trestní řízení. Při ohledání dochází k zjišťování prvotních a nejzákladnějších informací o prověřované události a také se zajišťují veškeré stopy a důkazy potřebné pro úspěšné ukončení trestního řízení. Pro zdárné zajištění stop a informací a jejich schopnost sloužit jako důkazní prostředky, závisí na správném postupu na místě činu a při samotném ohledání. Důkazní hodnota stop a předmětů na místě činu může být ohrožena už při prvním zásahu na místě činu, a proto je nutné, aby už i první zasahující policisté dodržovali určitý postup na takovém místě. Jedním z cílů ohledání je zajistit předměty a stopy, které vedou k identifikaci určité osoby, o které si myslíme, že mohla spáchat trestní čin (máme zásadu *presumpce nevinny*, §2 odst.2, trestní řád) a zahájit trestní stíhání podle § 160 odst. 1, trestního řádu a dále schopnost těchto předmětů a stop sloužit jako důkazy před soudem.¹⁰⁶

¹⁰⁶ Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

S místem činu a jeho ohledáním bezprostředně souvisí kriminalistická dokumentace, která nám umožňuje vytvořit si názornou představu konkrétní události, a to prostřednictvím věrného obrazu a takovou formou, která umožňuje využití zaznamenaných informací jako důkazů v trestním řízení. Metody kriminalistické dokumentace se neustále rozvíjejí, proč používat „staré“ chemické fotografie, když máme k dispozici digitální fotoaparáty. Kriminalistika používá nejnovější metody dokumentace z důvodů co nejvěrnějšího a nejkvalitnějšího zachycení situace na místě činu a jednotlivých stop, ale také novější metody bývají časově méně náročné a méně nákladné.

Doufám, že jsem cíle vymezené v úvodu diplomové práce splnil a po přečtení se dozvíte něco více o místě činu a jeho trestněprávním významu.

Resumé

During my work on this diploma thesis, I have realized how miscellaneous the concept of "*crime scene*" is. Therefore, I would like to summarize the above-described issue. Generally, the concept of the crime scene is comprehended from a criminalistic point of view - as a place where a crime has taken place and where traces have been secured. However, upon further investigation it could be revealed, that the notion of the crime scene is not only much more extensive, but also has a significant impact on criminal proceedings. The significance of the crime scene is undeniable, both in forensic aspect, as well as in terms of its influence on the criminal proceedings itself. There exist several points of view how to define a "crime scene", yet most authors agree, that crime scene is a place where particular incident is investigated (incident in which a criminal offense occur) and that place is a part of the incident area. Though what could be said with certainty, is that the crime scene is one of the most important sources of information and evidence for criminal proceedings.

Moreover, the crime scene has great impact on the criminal proceedings even before its initiation. While it is necessary to ascertain whether the incident, which is under investigation, is indeed a criminal offense (regulation Article 158 (section 1) of the Criminal Procedure Code) and if so, to initiate criminal proceedings and to write down a record of that action which launches the pre-trial investigation, Article 158 (section 3) of the Criminal Procedure Code. (Presuming that there is a risk of delay, the record could be written down only after urgent and unrepeatable acts pursuant to Article 158 (section 3, under letter d) of the Code of Criminal Procedure and thus the pre-trial investigation is actually initiated). From my perspective, what is the one of the most important part of the pre-trial investigation, is the examination of the crime scene. The examination is regulated by Article 113 of the Code of Criminal Procedure and it is a forensic act, which is important for criminal proceedings. During examination, the primary and most basic information of reviewed incident is detected. Moreover, all needed traces and evidence are being secured to successfully conclude the criminal proceedings. In order to successfully secure all traces and information that could serve as an evidence, it is vital to follow proper procedure during the actual examination of the crime scene. The probative value of traces and objects at the scene of the crime might already be compromised at the first intervention at the crime scene. Therefore, it is imperative that even the first intervening police officers follow a certain procedure at such a place. One of the aims of the investigation is to provide objects and traces that lead to the identification of a person who might have committed an offence (following the principle of presumption of innocence, Article 2 (section 2, of the

Code of Criminal Procedure) and initiate prosecution under Article 160 (section 1, of the Code of Criminal Procedure, and further the ability of these objects and traces to serve as an evidence in court.

The forensic documentation is directly related to the crime scene and its examination. This allows to create a vivid idea of particular event, through a faithful view which in a form allows the application of recorded information as an evidence in criminal proceedings. Methods of forensic documentation are constantly evolving – why to use outdated chemical photographs, while digital cameras are available. Criminalistics employs the latest documentation techniques to depict the situation at the crime scene in the most accurate way, by capturing individual traces. Furthermore, these newer methods are also less time consuming and less expensive.

I hope that I managed to achieve goals set in summary of this diploma thesis and after reading it, you will hopefully learn something about concept of crime scene.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura:

PORADA VIKTOR a ROMAN RAK. Případové studie primárního zajištění místa zásahu. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7

PORADA VIKTOR. Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016

ROMAN RAK. Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015

ŠÁMAL, MUSIL, KUČTA a kol.: Trestní právo procesní 4. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013

VLADIMÍR KRATOCHVÍL a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012

CÍSAŘOVÁ DAGMAR. Trestní právo procesní. 4., aktualizované a přepracované. vyd. Praha: Linde, 2006. Vysokoškolské právnické učebnice

CHMELÍK JAN. Místo činu a znalecké dokazování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3

CHMELÍK JAN. Rukověť kriminalistiky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9

CHMELÍK JAN.: Místo činu, první zásah, ohledání. In.: Porada, V., a kol.: Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016

CHMELÍK JAN.: Místo činu, základní postupy při jeho ohledání a trestně právní význam. In.: Porada, V., Rak, R.: Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu. Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s. 2015

CHMELÍK JAN.: Praktické postupy a doporučení na místě činu a při jeho ohledání. In.: Porada, V., Rak, R.: Případové studie primárního zajištění místa zásahu. Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s. 2015

Internetové zdroje:

<https://www.policie.cz>

<https://www.denik.cz>